

(خوځندنه وهی چه شنه بځارځك بوو، تا من جارځك ئوم ته واو كرد، ئو هه زار جار منی ته واو كرد!) كه چی هه ر ئم كځ شیره سهرده می نووسینی ئم نامه كراو هیه و ته نانه ت ده توانین بځځین له دنیای شیرماندا وه كو كځ بځی دانسقه و بځهاوتا مامه ځهی له گه ځدا كراوه و تائځ ستایش له گه ځیدا ده كځت، ئه گه ر بځ كه سانی تریش وانه بځ، ئو لانیکه م بځ نووسه ری ئم بابه ته و زځ ریش له وانه ی سهرده مانځ کی زوو گځوگا ځی شیر بیان ده كرد و ده بانویست تیايدا گه وره ځن، هه روه ها

گه ځان له وانه ی ناوبانگی شیعريشيان په یدا کړدبوو، هم دیوانه شیعره سهرمه شفق کی بڼو ځانه بوو، "نه نوهر" یش مام ځستا بوو، مام ځستایه کی ها که زایی نا، به ځکو مام ځستایه کی ژیا ننگ ځ و بین ځ گه ځ و چ ځ و ههستی جوانی ځ بوو، چونکه خو ځندنه وهی ده که کانی هم ځ شیعره ځو خو ځندنه وه ئاسایه نه بوو، بهو ت ځ گه یه کی ز ځ ربه ب ځ چوونه، نه ځ را! ژیا نکر دن بوو له ناو دا ه ځ نا ن ځ کی جیا وازدا، چونکه ه و ت ځ کی جای بهر هم ه ځ نا، ستایه ځ و زمان و بابه ته کانی ش ت ځ که ځا به هموونه کانی دوا ځ ځ ی بوون، ژیا نکر دنیش بوو له ناو کت ځ ب ځ کی ناوازه و گه ځ انیش بوو به دوا ځ قو ځ ی شته کانداهه وه کو نه وهی "ځ ځ لکه" ب ځ چووه، پ ځ به پ ځ ی نه وهی سروشتی کاری دا ه ځ نه رانه یش قو ځ ځ تییه که ی و نه به د ځ تی بوونه که یه تی، ب ځ گومان خاوه نی قو ځ ځ اییگه ل ځ کی ز ځ ر سه ځ ی بوون. له ځ استیدا ځو نامه یه ی "ع. په ش ځ و" وه ځ ب ځ ی سرووشی له مانیف ځ ستی فیووجه ریسته کانی ځ ووس وهر گرتب، که له سا ځ 1912 دا ب ځ او یان کړد ب ځ وه و تیا یدا به یانی نه وه یان کړدبوو پووشکین و د ځ ست ځ یفسکی و ت ځ ځ ست ځ و... تاد له که شتی م ځ د ځ رنه ف ځ ځ بدر ځ نه دهره وه و بحر ځ نه دهریا وه...! پرسپاره که ل ځ رده دا نه وه یه نه گهر هم با ځا نه ده بییه ز ځ ر ب ځ ندانه ی نه ځ ه هر نه ده بی ځ ووسی بگره نه ده بی جیهانی ش له که شتی م ځ د ځ رنه ف ځ ځ بدر ځ نه دهره وه و فهرام ځ ش بکر ځ ن، ئیدی ځو که شتییه چی ل ځ ده م ځ ند ځ ته وه؟

نایا مایاک ځ فیسکی فیووجه ریست و هاو ځ ځ کانی ل ځ ده م ځ ند ځ ته وه؟ یان هه تاهه تایه هر ناوبراوانی پ ځ شوو نه ست ځ رهی دره وشاوهی ئاسمانی ځو نه ده بن و فیووجه ریسته کانی ش نه یزه کی ت ځ په ځ ن و و ځ ی ناو ځو ئاسمانه ن، یا خود ده م ځ که بهر بوونه ته وه؟ به ځ ځ، جیهان ځ تی نه مانه ځ استیه که که س ناتوان ځ نکو ځ ی ل ځ بکات و به قسه ی مایاک ځ فیسکییه ک - سرباری ناسراوی و بهرجه سته یی دا ه ځ نانه له نکو ځ یی به دهره کانی ش - ځو ناوه دره وشاوانه له نه ده بی ځ ووسی نه فهر ځ ز بکات و ځو س زاته نمره بمر ځ ند ځ و ځو نه ده به سهر ئاسا و نایا به ئینسانیه یان پشتگو ځ بخت و ب ځ نه به د وه لایان بن ځ ت. له بهر نه وهی ځ استیه کانی ش ناشارد ر ځ نه وه و هر که س ځ کیش یاد زیندوو بیه ځ ځ ته وه له ج ځ ی شایسته ی ځ ی داده نر ځ ت و همیشه به زیندوویش ده م ځ ند ځ ته وه.

دیاره همه له گه ځا نه زمونی "نه نوهر" یش هر ځ ځ کد ځ ته وه، چونکه به ځ استی له هفتا کانداهه سهر دهستی چه ند شاعر ځ ځ - که یه ک ځ کیان ب ځ چه ند و چوون نه نوهره - ئا ځ استه ی ترادیسی ځ نی شیعرمان ب ځ همیشه گ ځ ځ را و بوو بهو دنیا تازه یه نه به ش ځ وه یه کی تایه تی و ځ نای دهره وه ځ ی ده کات، وه کو نه وهی "دکت ځ ر فاتح علاف" ب ځ چووه، نه جه ختیش له خسته ځ ووی دهره وه ده کات، به ځ کو بین ځ گه یه کی نو ځ ی

له باره‌ی ئه‌و دهره‌وه‌یه هه‌یه، یاخود دنیا‌بینیه‌کی تازه‌یه، هه‌ش و هزر و ته‌گه‌یشتنی شاعیر به‌رانبه‌ر پرسی ژیان و هونه‌ر و بوون نمایش ده‌کات و گوتاری شیعریه‌ی ده‌کات به‌ ئه‌رکه‌کی مرایی ترانس‌هندانتا. جا له‌ دره‌ی ئه‌مه‌دا، ئه‌گه‌ر نامه‌که‌ی "په‌شه‌و" بکه‌ینه سه‌رپشکی به‌یاره‌کانی خه‌مان و ئه‌نوه‌ر و شه‌رکه‌ و له‌تیف هه‌مه‌ت و که‌ و که‌ی تریش که‌ خه‌ندنه‌وه‌یان چه‌شنه به‌گه‌رکه‌ بکه‌ت و فیه‌یان بده‌ینه کیشه‌ره‌کانی بیرچوونه‌وه و پشتگو خسته‌وه، ئایا ئیتر شیعره‌ی نو‌ی ئه‌مه‌ چی ته‌دا ده‌م‌نده‌ته‌وه؟

به‌شی یه‌که‌م

(1)

به‌گومان دوا‌ی خه‌ندنه‌وه‌ی "ئه‌نوه‌ر"، چه‌ندین پرسیار یه‌خه‌ی هزر و ئه‌نده‌شه ده‌گرته‌، دیاره‌ وه‌مه‌کان، هه‌روه‌کو "مایکه‌ا شمیدت" له‌ شو‌نده‌کدا ده‌ته‌، وه‌ک ئارگوم‌نت دهرناکه‌ون، به‌که‌و وه‌کو فیه‌رمی زمان دهرده‌که‌ون و به‌ هه‌موو وه‌مه‌کیشه‌مان ده‌به‌ به‌ ده‌ق و زمانه‌که‌ی بکه‌یه‌وه.

به‌هه‌رحه‌ا، یه‌که‌ک له‌و پرسیارانه ئه‌وه‌یه: به‌چی ئه‌م شاعیره به‌و سیخه‌ چه‌په‌سه‌نه‌ر و ته‌لیسماوییه جیاکار و تایه‌تمه‌نده؟ ئه‌مه ده‌مانخاته سه‌ر که‌که‌یه ئه‌وه‌ی بزانی‌ن که‌ ئه‌ده‌بی دا‌ه‌نه‌رانه، "ته‌ده‌ره‌ف" گوته‌نی، هه‌ر له‌ناو به‌شاییدا بنیادنان ته‌، یاخود له‌ به‌شاییه‌وه نایه‌ت تا‌کو خه‌ایی به‌ته‌ له‌ ئه‌فسوون و ه‌گه‌زه‌کانی سه‌رنج‌که‌شان، به‌یه‌ په‌ویسته به‌دوا‌ی ه‌گه‌زه په‌که‌نه‌ره‌کانی ئه‌ده‌به‌که‌یدا بکه‌یه‌ین، به‌ هه‌ردوو دیویدا قوو‌یه‌یه‌وه به‌ ئه‌وه‌ی یارمه‌تیمان بده‌ن به‌ شه‌وه‌یه‌کی به‌جه‌تر له‌ ئینسان و جیهان ته‌بکه‌ین، هه‌روه‌ها ده‌وه‌مه‌ندی بوونه‌که‌ی خه‌مان بد‌زینه‌وه و یارمه‌تی ئه‌وه‌مان بدات به‌ شه‌وه‌یه‌کی باشته‌ر له‌ خه‌مان ته‌بکه‌ین، که‌ ئه‌مه‌یش دوا‌جار به‌سه‌ودوو وه‌کو بوونه‌وه‌ری ده‌وه‌مه‌ندتر نمایشمان ده‌کات و هه‌سته‌وه‌رییه‌کی ئه‌وته‌مان په‌ده‌به‌خش جیهانی ته‌سته‌قینه به‌رینتر و بارگاوی تر و ه‌ونه‌قدارتر و جوانتر بیه‌نین، ئه‌م په‌سه‌یه‌یش به‌چه‌ندوچوون به‌ به‌رکه‌ما‌مان بکه‌یه‌نه‌.

"ئه‌نوه‌ر" به‌ گوزاره‌یه‌کی ساده شاعیره‌کی ئاسایی نییه، تازه‌که‌ره‌وه‌ی دنیا‌بینیه، دنیا‌بینی شیعریه‌ی. یان شیعره‌ی ئه‌و دنیا‌بینی نو‌ی به‌ ئه‌مه به‌خشی تا‌کو واقیعه‌که‌ی خه‌مان به‌ شه‌وه‌یه‌کی جیاواز بیه‌نین، ئه‌و، دیارده‌یه، نه‌ک هه‌ر ئه‌وه، به‌که‌و ئه‌فسانه‌ی چه‌فتاکا‌نامه،

ئەزمۇونىڭكى دووبارە نەبوۋەۋەى ناۋ ۋەت و دىمەنى شىعەرىمەنە.

بە پىگەشتوۋىيى ھاتى تە ناۋ كايەى نوۋسىنەۋە بىيە ھىچ زىادە پىيەك
لە بەكارھىننى وشە لە نوۋسىنىدا پەى پىنابىرەت، بە پىيى پىۋىستىيى
زمان بەكاردەھىن، ھىچ تىئاخىرانىك لە شىعەرەكانىدا بەرچاۋ ناكەۋن
و تەنانت ۋەنەيەك، دەستەۋاژەيەك، يان ھەتا دىكىش ۋەزىفەى
خىيان جىبەجى دەكەن و لە دەقەكانىدا دووبارە نابنەۋە. ئىستائىش،
پاش نىزىكەى نىۋسەدەيە، تىكستەكانى ھەر بە ھەمان شىۋە ئاساينى و
ئەنگە بى خەۋەرى كەم ئەزمۇون ۋابىنۋەنن كە ھەر لە پىناۋى شىعەردا
نوۋسراۋن، بەئام لەئىستىيدا ئەۋە شىعەرە لە پىناۋى شتە گىرنگەكانى
دىدا نوۋسراۋە ۋ ئەۋ نوۋسىۋونى، چۈنكە لە باكگراۋەندىكى ھەزرىيى و
خەيايى قوۋا ۋ خەۋەندەۋە ۋ شىبىرىيەكى بىتەنۋىپەۋە سەرچاۋەيان
گىرتوۋە، بىيە كارىگەر و پى بايەخەن ۋ ئەركىكى ديار و مىرئىش بەدى
دەھەنن، ھەر لەبەر ئەۋەى زەرۋورەتىش ھىناۋيان تىيەدى ۋامان
لەدەكەن ۋەھەندە ناديارەكانى دىنا بدزىنەۋە ۋ بىگومان بىر
كردنەۋەيەكى جىددىيەش ھانمان دەدەن ۋ ۋامان دەچەنەنن و دىنەى
ئەۋەمان دەدەن بىر لە ۋگەى دىكە بىكەينەۋە بى ۋەئەكردن و
پىكخستىنى ئەۋ ۋەھەندەنە.

ئەۋ، ھەر لە سەرەتاۋە ئەۋ شىۋازە تاككەۋتوۋە مىركەتتى كە "پىلكە" بى
شىعەر بە گىرنگ ۋ بايەخدار ناۋى دەبات. بى شىك تىكەنەۋونى ستايە
ۋ ئەتمەسفىر ۋ ھاۋبا بەتەنەۋون ۋ گىشتىنەۋونى ئەزمۇونەكان و
گەئەۋە بى ناۋ خەۋى خە ۋ كەشفكردىنى ئەۋ قوۋا يىانەى ژيان
تىاياندا بە جىشۋخرەش دەكەۋەت ۋ دەسكىت، ۋايان كىردوۋە شاعىرەكى
ۋەسەن بىت ۋ ھاۋتا با بەتىيەكەى ژيان بى ئەۋ نوۋسىن بىت، نوۋسىنىش
ۋەفادارانە لايەنە شارۋەكانى ژيان ۋ ئەزمۇون ۋ بىر كىردنەۋەى ئەۋ
لە خە بگىرن، بىيە بە ھىچ كەلەجەك ھەۋەى ئەۋەى نەداۋە نەيكات بە
خەمى پەلە يەك لە ژيانى خەيدا.

ۋاتە ئەنگە لە ژيانى نوۋسەردا يەكەمىن پىرسىيارەك كە بەر لە
ھەبىژاردنى نوۋسىن ۋوۋەۋەۋى خەى بىكاتەۋە ئەۋە بى: ئايا نوۋسىن
پىرسەكى ژيانىيە، يان نا؟ ئەگەر پىرسەكى ژيانىيە بىيى ۋ ھەر ئەۋىش
بەسەرىدا دەيسەپەن، ئەۋا ژيانى سەرپىشك نىيە لە دەستبەردارۋون
لەى. ئەمەيش چى دەگەيەنەت، خەۋى ژيانى نوۋسەر پىۋىستىۋون و
پىداۋىستىۋونى نوۋسىن دەسەپەن ۋ بە پىداگىرىيەۋە فەرزى دەكات
بەسەرىدا ۋ ئەۋسائىش دەست ھەگىرتەن لەى، دەست ھەگىرتەن لە خەۋى
ژيان خەى، بىيە نوۋسەر دەكەۋەتە بەرامبەر پىرسىيارى ئەۋەى: ئايا
دەتۋانەت ۋەكو ھەۋوۋەك، ۋونى خەى لە نوۋسىن ئافەرز بىكات و
جەۋھەرەك لە ژيانى خەى ۋەدەرنەت؟ بى ئەمەيش تەنھا يەك ۋەئەمى

هه‌یه: ئه‌ویش نه‌خ‌ره. چونکه نووسین, ب‌ئو, هاوتایه‌کی با به‌تیانه له‌گه‌ا خودی ژیان پ‌ک ده‌ه‌ن‌, ئه‌گینا به‌های ناب‌ت و ناب‌ته دا‌ه‌نان.

(2)

قسه‌کردن سه‌بارته به "ئه‌نوه‌ر" ژیان‌دنه‌وه‌ی ئه‌زموونه دانسقه دیاره‌که‌یه‌تی, یانی زیندوو‌کردنه‌وه‌ی ئه‌و شاعیر-تییه‌ی هه‌ر به -ووا- ته‌تی شته‌کان کارته‌کراو و سه‌رسام نییه, به‌ک‌و ئاما‌نجی سه‌ره‌کیی که‌شفکردنی جه‌وه‌هری شته‌کانیشه و هه‌رده‌م به‌دوای ئه‌و ه‌کارانه‌شه‌وه‌یه که‌ دنه‌ی نووسین ده‌ده‌ن و له‌لایه‌ن ز‌ر-که‌وه به ئه‌نقه‌ست پشتگو‌ خراون, هه‌روه‌ها ئه‌و ئه‌زموونه‌شی پشتگو‌ خراوه, که‌یه‌ک‌که‌ له ئه‌زموونه شیعریه -ه‌سه‌نه‌کان و شه‌ق‌ا به‌خش‌کی دیکه‌یه به‌و -ه‌سه‌ن‌-تییه. به‌های ئ‌ست‌-تیکیش له‌ جه‌سته‌ی -شنبیری و کولتووری و ک‌مه‌-ا به‌تیمانه‌وه دزه ده‌کاته ناو ده‌قه‌کانی و تیایاندا ده‌س‌ک‌ت, چونکه ده‌قی ئه‌و ته‌نها له‌ هه‌یکه‌ل-که‌وه به‌رکه‌ما-یی خ‌ی وه‌رنا‌گر‌ت, به‌ک‌و پ‌که‌اته‌گه‌ل-کی ز‌ری پ‌ویسته تاوه‌کو به‌که‌ما-ا بگات. -استه ئه‌و دنیا شیعریه‌که‌ی خ‌ی به‌ر له‌ هه‌موو شته‌کانی دی به‌ زمان بنیات ناوه و زمانیش لای ئه‌و له‌ ک‌مه‌- شتی ک‌نکریت پ‌که‌اتوو هه‌کو ئه‌وه‌ی "ئیزرا پاوه‌ند" ب‌ی چووه, که‌ره‌سته‌یه‌کی گرنگ و ب‌هاوتای نووسینیشه و ده‌یکات به‌ ب‌ته‌یه‌ک‌ ب‌ له‌ خ‌گرتنی سه‌رجه‌م چه‌مکه شیعریه‌کانی و هه‌ر به‌ -استیش ده‌یکات به‌ ئه‌س‌ی شته‌کان هه‌روه‌کو له‌ کت‌بی ئینجیلیدا ها‌توو که‌ - زمان, وشه - یش ژیانی ت‌دایه و -ووناکی به‌گ‌ز تاریکاییه‌که‌ی دنیا‌دا ده‌کات و تاریکیش ناتوان‌ بیکوژ‌ن‌-ته‌وه.

"ئه‌نوه‌ر" یش وه‌کو "با‌یر‌ن‌ه", هه‌ر به‌ ویست شیعی نه‌نووسیوو ه, شیعر لای ئه‌و هونه‌ر‌کی -ه‌سه‌نه‌, هه‌ر وه‌ک‌ خ‌یشی له‌ شو‌ن‌-ک‌دا ده‌-ت: زاده‌ی فیک‌ر‌کی خه‌ست و چ‌ی مر‌ف‌کی به‌ئا‌گایه له‌ دنیای -شنبیری- دیاره هه‌ست و س‌ز و هه‌-چوونیشه خراوه‌ته ناو پ‌وه‌ر و پ‌ودانگه‌وه, به‌ ده‌رب‌-ینی "ت‌ماس هاردی" یش, هه‌ست و س‌ز و هه‌-چوونه‌که‌ ده‌ب‌ سروشتیان هه‌-بقوو‌-ت, به‌-ام پ‌وه‌ر و پ‌ودانگه‌که‌ ده‌کر‌ به‌ هونه‌ر به‌ده‌ست به‌-ن‌ر‌ت. شیعریش له‌ -استیدا ئه‌و ژانره‌یه که‌ له‌ هه‌موو ژانره‌کانی دی زیاتر مشتوم‌ هه‌-ده‌گر‌ت له‌ به‌ر ئه‌وه‌ی به‌ در‌ژایی سه‌رده‌مه‌کان ئه‌وه‌ی سه‌لماندوو که‌ دژی سنوور و به‌ربه‌ست و ک‌ت و پ‌وه‌نده, هه‌روه‌کو "دکت‌ر عه‌بدو‌-ا حه‌ممادی" ه‌خنه‌گر له‌ ک‌نت‌ک‌ست‌ک‌دا ئاماژه‌ی پ‌داوه.

به مه دا دهرده كه وټ كه ئه و، شاعير كه پښه گيشتن و كام بوونی دوو
 ووداوی ناوه كيانه، يانی له ناو خودی څيدا وويان داوه و دوو
 پښه سې دهره كيانه، يا خود يارييه کی زمانه وانيانه نين و زږ
 ناگامه ندانه ده وانټه هـونه ره که و گڼ انکار ييه کانی
 سه روبه نده که، چونکه ئه ویش "سرگڼ پښه س" ئاسا دهره زانټ: "نووسه
 شایه دحاله به سه سه سه دهره مه که څه وه و پښه ويستيشه له تانوپي ئا
 ئه و هه موو هه راوزه نا و شټی و جهنگ و کوشتوبڼه دا هـ شيار بټ و
 ته نانه درك به و ده نگه کزانه يش بکات که سه بارهت به ابردوو بمان
 دهره وڼ "و بـ ئه و، وه کو پښه شتریش گوتمان هاوتای با به تيانه ی ژيان و
 بوونه، يانی پښه ژه يه که بـ چوونه ناو ئايينده وه نه ک قه تيس بوون له
 هه نوو که دا و مانه وه له و هه نوو که يه ی زږ ر نابات ده بټه ابردوو و
 به شـوه يه کيش له شـوه کان بيرده چټه وه.

شيعر، بـ ئه و، ده کر بوتر گه شتکرده به هـه نده کانی ناوه وه و
 دهره وه، که شفکردنی شته کانی ناوه وه و دهره وه يسه، تايبه تانه تریش
 بښه گه شتکردن و که شفکردنی ناوه وه يه، چونکه ئه و بهر له ده شتکردن
 به نووسين گه اوه ته وه ناو ناخی څی و پهي به و شتانه بردوو که
 ده بـ ئاشکرا بکرڼ. که واته ئه و پتر ئاشکرا که ری ناوه وه يه،
 ناوه وه يش جه وه ره و ناوه ځکه بـ ئه و ئه وه ی له نووسيندا
 جه وه رييه، ناوه وه يه، قوو ايه کانه، بـ گومان له بهر ئاوڼه ی
 دهره وه دا، نه وه ک وه ستان له دهره وه ی شته کاند، يان هر له نزيک
 وو که شه وه ووانين و نه بينينی ئه و ده لاله تانه ی ده که ونه ژږر
 ناوه ځکه وه:

که ی چاوی مه يووی ئاسمان

کښه وه ی به فرکی تينوو

بـ ژه نگي سه سه قامه کان ئه بارڼڼ؟!

که ی ناگری مه شخه هـکان

سنووره کانی دهره وونمان ئه پچڼڼڼ؟! (پشکڼ کانی ناخم- زريان)

ئهمه دهرخه ری ئه وه يه که له استيدا هـچ دهر بڼڼڼڼ نيه بـ ئاماره
 بټ، يانی زمانڼڼ نيه پښه بنووسرټ و ئاماره به شتی ديار يکراو
 نه دات. يان دهر بڼڼڼڼ، وه کو ئه وه ی "بهرت فرست" وتوويه تی: شتڼڼڼ
 ده ځټ و مه به ستي شتڼڼڼڼ کی تره.

(3)

"ئهنوهر"، ئه گهر ئه و بـ چوونه ی "سانت بووف" وه ربگرين که
 ده ځټ: "کاره کانی شاعير نه خشي که سايه تی ئه ون" ئه و شاعير که

شه قلا به خ به خش و خ سک نهره، له خ ی ت ده گات و ئاشنای بیر و هزری خ یه تی، خ ی ش وه به بیرکردنه وهی خ ی دهادت، دنیای خ ی له دنیای هاوبهشی ئهوانی تر جیاده کاته وه و به تایبه تمه ندیه کانی اادت و ئه و ناوه نده شیعرییهی که دنیای حازربه دهست و بیرکردنه وه و که شوه وهای حازربه دهستی ت دایه خ ی ل داده ب ت و دنیای خ ی و بیرکردنه وه و گ شه نیگا و که شوه وه و ه گزه تایبه ته کانی خ ی به رجهسته دهکات و ئاو ته یان ناکات له گه ئهوانه ی دهره وهی خ ی، یانی سه ره نجام پ سه ی درک و ت گه یشتن، ههروه کو ئه وهی "دکتار که مال ئه بو دیب" ده ت، ده ب ته هاوتای پ سه ی داه نان و ئا فراندن.

واته ئه و وه کو قه قنهس نییه له خ هم شی شاعیرانی پ ش خ یه وه زیندوو بووب ته وه و ح کی شیعریانه ی ت گه ا ب ت، به کو به ش وهیه کی شیعریانه هه ر له سه ره تاوه خ ی سکاندوو و وه کو بوون کی شیعری سه ربه خ خ ی ئا فراندوو و ئه زموون کی هه سن و تاک هوانه هانی نووسینی داوه، ئه گه ر ئه وه نده هه سه نیش نه ب ت، ئه و ا ح ناچ ته به ر ئه زموونی هه ند له هاوسه رده مه کانی خ ی و دوا ی ئه وانیش نا ب ت به نموونه یه کی با ا ب سه رمه شق کردن. به ام هزری ئه و به سه رمه شق بوونه وه قا ا نییه، به کو ئه و خاوه نی بوون کی نیگه رانه و هه میشه بیر لای کام کردنی خ یه تی، به ج ر کی تر ب ب ی، کام بوون ب ئه و پ ژه یه کی شیعریانه ی هه رده مییه ژیان به سه ریدا ده یسه پ ن، هه ر ئه م نیگه رانییه شه ده یكات به خاوه نی ئا مانج کی دیار که ئه ویش ژیان ی هه میشه ییه له ئا یینده دا.

ده ن هه ر که تاریک دایهت،

کاروانی ته م، ته م کی ئا له شاخه وه به ره و شار د و

مه ل ده نیش...

ده اوکه وهك د کهزی ده ئا ته دهوری دت،

به ر په نجه ره کهت به ر نادهیت،

ده وانیه گشت گاکان،

وهك بووب تم به با نده،

ده وانیه هه موو ئاسمان... (چه ند ه نراوه یهك ب دایکم- زایه ه)

ب گومان به به رده وامیی له ئا یینده دا ژیان ب شاعیر پ ژه یه کی ز ر گرنگه، به ام ئه م پ ژه یه چ ن د ته دی؟ ب ش ئه م پ ژه یه داه نان ده یه ن ته دی و ئه و ج گایه به شاعیر ده به خش تا له ناو ئا یینده دا بژیت، ئه م نیگه رانییه یش ه کاره بنچینه یه که ی له وه وه یه که هه میشه داه نهر په ی به وه ده بات بوون کی ناته وای هه یه و پ ویسته کام ی بکات، ته نها به داه نانیش کام ا ده ب ت نهك به شت کی تر، ب یه تاقه خه می ئه و خه می داه نان ه که هه ر ته نها ئه ویش وهی ل ده کات

جیاوازیی خئی بهرجهسته بکات. ئهم قسهیه وامان لـدهکات
 بـین"ئه نوهر", خاوه نی پـژیهکی ئـنتـژیه, یانی شیعـر
 پـژیهکی ئـنتـژیه, ئـنتـژیه به مانای ههستکردنـکی قووـا
 به ناکامـیی, یان ناتـهواوکـیی و ههـوـدان بـ خـ تهواو کردن به
 مانا داـهـنـهـرانهکی. واتـه داـهـنـان گـرـنـگـرین پـشـ مـهـرجـیه لهـای
 شاعیری جیاواز بـ بهـدی هـنـانی ئـهـو تهواوکـیه.
 ئهم ههـوـدانـه بـ کامـتیـیهـش ههـوـدانـه بـ بهـخـشـینی ناوهـکـکی
 تاییهـتمـهـند به خـ و جیاـبوونهـوه له یهـکـهـنگـیی و بوون به خاوه نی
 هـنـگی تاییهـتمـهـند و تاکـهـو. کهواتـه بوون بـ مرـقی جیاواز یانی
 داـهـنـان, داـهـنـانیش هاوتای بابـهـتیـانهـی بوونی شاعیره و شیعـریش
 نیشـتـیـمانـتی. شیعـر, یان دهـق هـلـانهیه, ماـه, نیشـتـیـمانـه, وهـکو
 ئهـوهـی هاـیـدیـگـهـر دهـیـت, تهـنـانهـت لهـوهـدا هاوـبـچوونه
 لهـگـهـ"لـکه" دا که ئهـگـهـر داـهـنـان ئهـنـجام بدات ئهـوا بهـرجهـستهیه,
 استیه, پـهـپـی ئهم استیهـش هـز و توانا دهـستهـبهـر دهکات بـ
 ئهـوهـی ژیا نی خـی وهـکو دهـقـکی بـاده هونهـری و بـاده شیعـری
 بونیاد بنـت.

ههـتا چاو ههـخـهـی ئاسـ بـ بنه
 پـلـپـسن ئهـگـری و دهـنـگی ههـئهـبـ
 بـ پـلی مهـلی ما ندووی شهوانی
 کـوهـی زستانـ...
 بـ بـزراوانی ئهم سهـرزهـمینـه
 گـرانـی ئهـ...
 ئهـسـپی کهـهـلمـی هـنـراوهـکانـی
 بهـستهـی وشکهـی ئهم شاعیرانه بهـجـ ئهـهـ
 له کاسکـتهـکی, له بناری دـیا,
 له بری ناوـنیشـان
 وـنـهـی ووباری سیروان نهـخش ئهـکا
 سیروانیش وهـکو ووخساری دایکی
 مات و خهـمناکهـ...
 سیروانیش وهـکو فرمـسکی دایکی
 بهـسهـر وومهـتی توونکه توونکهـکی"باوهـعهـمره" دا
 دـتهـخوارهـوه و به بـ سهـروشـن هـهـر له کـچـدایه
 ئای ئهـی پـلـپـسن!
 بـچی یارهـکهـت سهـمهـندهـرکهـ
 له دارستانی برووسکه و گـا هـلـانه ئهـکا؟! (پـلـپـسن ئهم ئهـوارهیه
 کـچـ ئهـکات- زریان)

داهـنان به گوتهی "ئهـدـنـیس" ههـمـیشه نوـیه، بـیه شاعیری داهـنـهـر که دهـنووسـ، له دهـرهوهی زهـمهـندایه، بهـو واتایهـی ئهـو ههـمـیشه له نازمهـندا دهـژـت و ئهـستـهـیه که ههـرگیز ناکوژـتهـوه، چونکه ئهـم زهـمهـنه دیاریکراوه جـگای کهسانی تره که داهـنـهـر نین و ههـمـیشه دهـبـته ابردوو، ئهـگهـر شتی گرنگیشی تـداـ ووینهـدابـ ئهـوا ههـر زووبهـزوو لهـبـیر دهـچـتهـوه و دهـهـوـتهـوه. ژیانـی بـ داهـنـانـیش لهـاستـیدا وهـکو حاـهـتی ئهـمنـیژیا وایه، یانی ههـموو شتـکی لهـبـیرچوونهـوهیه کی بـکـتایـیدا خولدهـخوات و خاوهـنی هـیچ ناسنامهـیهـک نییه، لهـبـهـر ئهـوهی ههـموو یادهـوهـریه کی لهـدهـستـداوه، یان باشتـر بـیـن بـ یادهـوهـریه. بهـام ئاـستهـی زهـمهـنی داهـنـهـر ههـردهـم وـو لهـپـهـوهیه، چونکه ئهـزمـوونهـکهـی ئهـوهـنده هـسهـنه، ئهـوهـنده تاکمهـنده، لهـخـی بهـولاوه کهـس لهـناو ئهـو ئهـزمـوونهـدا بوونی نییه، کاتی ئهـو ههـر لهـدهـستـهـکهـوه کاتی ئایـندهیه، لهـبـهـر ئهـوهی هـهـندی کات ههـمـیشه بهـدهـست داهـنـانه وهیه و ههـمـیشه یـش یهـک ئاـستهـی ههیه، ئهـویش سهـقامـگیربوونـکی ههـمـیشه یه لهـناو ئایـندهـدا و ههـر ئهـم ئهـزمـوونه یـشه شـیـعرگهـلـکی ئهـوتـی هـناوهـته ئاراوه لهـفهـزای ئایـندهـدا نهـبـ لهـهـیچ فهـزایه کی ترـدا بهـرقهـرار نابـن. واتـه شـیـعر لهـم ئهـزمـوونه هـسهـنهـدا شاعـیر ههـدهـگر و لهـدهـرباری ئایـندهـدا جـگای شایستهـی خـی پـهـدهـبهـخشـ.

مهل له درهخت دـگیر نابـ

ئهـو له شه قام

شه قام له ته نیایی شهوان

من له دـمـ..دـم له تـ دـگیر نابـ

"چراش خامـش بـ..دـا خامـش نابـ" (خاک و زریان و خـشهـیستی-زریان)

(4)

ئهـم ئهـزمـوونه شـیـعـریه ههـر که دهـسـکـت، یهـکـسهـر چهـمکه شـیـعـریهـکان له قاـبی خـی دهـدات و ئهـو هـگهـزانه سهـرلهـنوـ بنیات دهـنـتهـوه که لـیان پـهـکـدـت. لهـوانه؛ زمان، فیکـر، ههـست و سـز، وـنه، یـتم، باهـت، فهـزا...تاد. بهـرجهـستهـبوونی ئهـم هـگهـز و چهـمکه شـیـعـریا نهـیش له تـکـستـدا هـکاره بـ هاـتنهـکایه داهـنـانـکی ئهـوتـی له ئایـندهـدا سهـقامـگرتوو. لهـبـهـر ئهـوه یـش ئهـم ئهـزمـوونه، ئهـزمـوونـکی تاکمهـنده، چهـمکه کانیـش ئهـو تاکمهـندیهـی ئهـزمـوون دهـگونجـنـن، یان دهـیانگـنـن له باو و نهـریتگهـراوه دهـیانکـهـن بهـناـباو و ناـنهـریتگهـرا، یان شته ئاساییهـکان، ههـر وهـکو وردزوـرس دهـت، بهـشـوهیه کی ناـئاسایی پـشـکهـش به هـزر و یاد دهـکرـت. چهـمکه کانیـش بهـر له ههـموویان

زماڻ (فڙم)، بابا بهت (بیر) کي شيعري و نالو ڪ،
ٺهزموون (تايبه تمه ندي تي ٽاڪ هوانه)، ههست و سڙ (پهيوه ندي
حي)، خهيا (فهزاي گشتي سڻته مڻتا يي)، ٺه مانه هه موو له
كه شوهه وايه کي هارم نيدا بهرجهسته ده بن و ڪمه ڪ پهيوه ندي تازه
دروست ده ڪن و سهره نجام دهق پڙ ڪده هڻن، بهام ٺه دهقه ته نها
بريتي نيه له پهيوه نديانه، به ڪو نه و تراو ڪي تڏايه - ٺه گهر
ٺه ڇه مڪه له "تري ٺيگ تن" وه وهربگرين - ياني پهيوه ندييه کي
تريشي ههيه، ٺه ویش پهيوه ندي دهقه به دهره وهی ڇي، واته واقع،
چونكه ههرگيز دهق ڪي ڪام يا پڙ ڪنايهت ٺه گهر بڻ و خود بابا بهت نه کات
به سهرچاوهي ڪام پيه ڪاني ڇي، چونكه خود هه ميه ناته واه و
پڙ داويستي به ته واکه ههيه، ٺه ویش دواچار دنيا بينيه کي شاعري
ل پڙ ڪدڻ، ٺه گينا نه بووني پهيوه ندييه کي بابا بهتيانه دهق له
گرنگترين ڇه مڪ بڙ بهري ده کات، كه ٺه ویش ڇه مڪي دنيا بينيه، چونكه
ده لاله ته ڪسته قينه کي نا پڙ شته بهر، وه ڪو ٺه وهی "لووسيان گڏ دمان"
بڙي چوه، ته نيا و ته نيا به وه نه بڙ كه تڏا به بڻ به ٺهوتي ڙيان
و له گه نيدا بگونج و هاو ڪ بڻ.

دياره ٺه وهی به وردی ههر س ڪ شيعره کي "ٺه نوهر" يش بخو ڏن ته وه
دهزان ههر ڪ شيعر ڪي قڻ ناغ ڪه له ٺهزموونه شيعرييه کي ٺه و -
بهام قڻ ناغ ڪي ناهاو ٺاسته له گه يا قڻ ناغی يه ڪه مدا - و جگه له وه
به ٺاسانيش ههست به وه ده کات كه ش واز، زمان، ٺه تم سفير، بابا بهت،
و نه، مامه هي هونهري له ههر قڻ ناغ ڪدا گڏ انڪاريان به سهردا
ها تووه و ته واهو جيا وازن. ههر ڪ شيعر ڪ له مانه پڙ ٺهيه کي جيا وازه
و پار ڙگاري له تايبه تمه ندي تي قڻ ناغ هزري و ههستي و
ٽاڪ هوييه کي ڇي ده کات و به ادهيه ڪ له ههر يه ڪي ڪيانه ٺهزموون
پڙ ڪا ڪي ديکه ده پڙ شته بهر و دو يان ڪ له گه يا ٺهوي پڙش ڇي نيدا
بهرقهرار ده کات و له ڪمه ڪ خا ڪدا لڙي جيا ده به ته وه و
تايبه تمه ندي تي تر ده گر ته ڇي، تايبه تمه ندي تي جيا وازيه ڪاني ڇي
ده ڪڏن و پار ڙگاريان لڙ ده کات. ده توانين بڙين ههر ڪ شيعر ڪي
تايبه تمه ندي و جودايه، يان ٺاست ڪي ديکه جيا وازي ٺهزموونه
شيعرييه کي به تي، بڙيه له کاتي خو ڏننه وه يانه ههست به
به يه ڪدا چووني ستا يه يا، بابا بهت، زمان، تڏا ڪه بووني ٺه تم سفير و. تاد
ناکين. بڙيه ده توانين بڙين:

ڙيان: پڙ گه يشتني ديد ٽاڪ هوانه دهريه کي شاعيره. تڏا ڪه يه ڪه له
هه نده گشتي و ٽاڪ هوه کان و ٺا ڪسته نووسينيش له ناوه وه بڙ

دهره وهیه. بوونیش تیایدا ته فسیر کی فاند م اند ژیا نه هه ده گرت. هه و کیشه ب جگیر کردنی یتم- هارم نیا- له ف رمدار، یانی دال، جگه له وهی مه دلوول بهرهم ده اند، ووبه ر کیشه ب بهرهمه نانی یتم و ئیقاغ.

زایه ه: پگه یشتنی دیدی تاک هوانه ی ناوه کیانهیه. دنیا بینیه کی نیمچه س فیانه ی نامیتا فیزیکیانه بهرانبهر به دهره وهی خود - جیهان - ده گرت ته خ و ئا استه ی نووسینیش تیایدا له دهره وهی ب ناوه وهیه. بوونیش تیدا ته فسیر کی فاند م اند ژیا نه هه نا گرت. یتمیش هگه ز کی ناوه کیانهیه له تانوپیدا، یانی زیاتر مه دلوول بهرهمه ده اند و سه رچاوه یه تی.

زنار: پگه یشتنی دیدی تاک هوانه ی ناوه کییه دیسانه وه. دنیا بینیه کی س فیانه ی نامیتا فیزیکیانه بهرانبهر به خود ده گرت ته خ و ئا استه ی نووسینیش له دهره وهی ب ناوه وهیه. لره یشدا بوون تیدا ته فسیر کی فاند م اند ژیا نه هه نا گرت. یتمیش له په یوه ندیه کانی مه دلوله وه د ته ئارا.

له زریاندا، خود خ ی له دنیا یه کی بهرینتردا ده بیند ته وه، له ز شو ندا له گه ا هه ندی گشتییدا ت که ا ده ب ت، له هه ند شو نیشدا له خ ی جیا ده ب ته وه، به ام له زایه ا ده ا ه دی ه دی ئم خوده خ ی له دنیا یه کی دیاریکراودا ده بیند ته وه که ئه ویش ز ر و کم دنیای ن ستا ژیا یه و هه و ی خ نمایش کردن ده دات. له زنار یشدا، ئم خوده زیاتر به خ دا ده چ ته وه و ل ناگه د دنیا ت که ی ب ت، به ام س بهری د خه مر ییه تاک ه وه که ههر به سه ریدا زا ا ده ب ت و ل ی جیا نا ب ته وه. که زریان ده خو نینه وه، ئه گه ر خو ننده وه پ ژه یه ک ب ت له پ ژه کانی داه نان، ئه و نا توانین هه ورار و نش وه کانی به ئاسانی ت په نین و ته وای بکه یین، له بهر ئه وهی له قوو ا ییدا شتگه ل ک امانده ک شن و ئیدی جاروبار ب هه ناسه دان، پشوویه کی فیکری و خه یا یش وه رده گرین و سه رله نو ت هه ده چینه وه، دوا جاریش که له قوو ا ییه کانه وه، که له و دیوی ده لاله ته کانه وه ده گه نینه وه، "نیتشه" وته نی: په ی به وه ده به یین که چیدی هیچ شت ل ئاسایی و مه ئلووف نییه له ده ورو بهرماندا. چونکه له کاتی خو ننده وهی ههر چامه یه کیدا، هه ست به وه ناکه یین دوا ی چه ند د ناگه بارگه شیعریه کان ده کوژ نه وه، به پ چه وانه وه تا دوا د ئه و بارگه شیعریانه ههر ده م نن و بوون کی پ داگر و ب اده زیندوو یان هه یه و پار زگارییه کی سه رسه ختانه له مانه وهی خ یان ده کهن.

“ئه نوهر” به چه مکی په یگیری زمان په یوه ندى له گهـا جیهاندا بهرقه رار ده کات، بهواتا له گهـا مانادا په یوه ندى ده به ستـ و دنیا بینیه کی قووـی سه بارهت به کرـکی شاعر هیه و به قووـی له بارودـخ و پـداو یستیه کانی سه روبه نده کی تـگه یشتووه و ده زانـت پـویستی به چی هیه، پـگه یشتووی ئه زموونه کەشی هـر لهـم تـگه یشتنه وه هـهـ قووـت، هـروهـا له تـگه یشتنه وه بـ چه مکه شاعریه کان دـت و به رزه فتیان ده کات و به سهریاندا زـا ده بـت، جگه له وه ده زانـت به په یـه و کردنی نووسینی شاعری باو ناتوانـ گوزاره له سه رده مه کی خـی بکات، بـیه شاعری خـی به بـچه کی تایبه تمه نددا ده بات و شـوازـکی تاکـه وانـه ی ئه و تـ و هـسه نـتیه کی استه قینه ش ده بنه هـی ئه وه ی گره و له زه من بهرـته وه و موماره سه ی کاریگه ریه کی به رده وام له سه ر هـوتی ئه وسا و تاـاده یهـک ئـستای شاعریشدا هـه بـت، چونکه شاعر ه کانی، “به یاتی” گوته نی؛ وه کو دامه زران دنـکی نوـ ده رده که ون له هـونه ری شاعر دا، ده یشتوانین ساـانی حه فتا کانی سه ده ی پـشو به سه رده می “ئه نوهر” ناو به رین، ئه مه ی ش بـگومان به پشت به ستن به هـقیقه ته شاعریه به گه نه ویسته کان و امان له ووبه ره شاعریه کانی زـربه ی شاعرانی ئه و ده یه یه و په ی بردن به وه ی که له چ پاـتـیه کی شاعریه وه ها توونه ته ده ره وه.

ئهـی ئه گریا، دـی ئاوـنه ی ته ماوی و لـا بوو،
 ئاسمانـ بوو دووایی نه ها توو، ئه سپی سه رکەش و
 تینووی ئاره زووی هـر ئه یحیلاند و چه پـکانی بوو...
 له سه ر دره ختی ماتی ته نیایی، پـلـ باـنده ی لانه شـواو و
 وـا هـهـ ئه نه یشتن... ئهـی هاواری (خانی) له که ژی
 نه بـاوه ی بیریا... ده نگی ئه دایه وه (ئـوه ئه و بایه ن کـو له بن دـننـ
 زریان)

ئه وه ی لهـم ئه زموونه دا جـبایه خه، نیشته جـبوونی شاعیره له نیشتیمانی شاعر دا، به پـچه وانـه ی زـربه که شاعریان له ده ره وه ی ئه و نیشتیمانه دا نووسیوه و هـرگیزیش نه یان توانیوه له تانوپـیدا نیشته جـبن، چونکه کورت و پوخت ئه و نیشتیمانی شاعر له سه رووی هـموو نیشتیمانـکه وه ده بینـ و یه که م کـشی ئه وه که ته واوی بوون له قاـبی شاعر بدات، ته واوی ژیان به شاعر زهـکه فت بکات، ته واوی دنیا له یـتـپای شاعر دا جـبکاته وه، بـیه شاعر لای ئه و خاوه نی به هایه کی دیکه یه، هـموو هـه نه ده کان له خـیدا کـده کاته وه، هـموو گـاکان ده هـنـته وه ناو شاعر و تیایدا یه کانگیریان ده کات، هـموو جـگه له کان ده ژـنـته ناوییه وه، هـموو هـوره کانی تیا دا ده بارـنـت،

گه ٬ا کانی تیادا هه ٬دهوهر ٬ن٬ت, ئەست ٬ره کانی تیادا ده بریسک ٬ن٬ته وه,
گشت په لکهز ٬٬ینه کان و ٬نه ی تاج ده خاته سهر ئاس ٬کانی ناوی, خ ٬ر و
مانگ له و ٬دا هه ٬ده ٬ن٬ت, یانی قورساییه کی تر به ده قی شیعی
ده دا, به های ٬استه قینه ی ٬ ده گ ٬٬٬ته وه و ده ی کاته ٬ووبه ر ٬ك ٬ ٬
ک ٬مه ٬ك ٬چه مکی جوان دا ٬٬٬ژراو و سه ره نجام ٬ ٬جگه له چه مکه
گرنگه کان, هونه ر ٬کی با ٬ایش ده ٬ته با کگراوه ند ٬ ٬ شیعی ئەو و
ئەمانه یش له زمان ٬کی ترانس ٬ند ٬نتا ٬دا د ٬نه دی, که دوا جار ئه رکه
بنچینه ییه که ی ج ٬به ج ٬ ده کات ئەو یش سه رسوو ٬مان به خشین و چ ٬ژدان و
هه ٬بژاردنی زمان ٬کی با ٬ا و سه ر ئاسا ٬ ٬ په یوه ستکاری تاک ٬ه وانه مان
و ئینجا ژیان به ش ٬وه یه کی و یژدانمه ندانه و شتی تریش. ئەمه یش
مانیف ٬ستی شیعی ئەوه و ده ی خاته ناو دنیای چه قبه ستووی شیعی
٬ ٬مه وه.

تینویہ تی من وہ کو دہستی زریان وایہ

له‌گه‌ا یایی دایه مه‌مکی سیی به‌فر

نهك همر به فر

په نجهی زریا نیش ئه یبه‌ستۍ

تینویہ تیی من ده فته راکه

چاوی گهشی کچاکی شه نگ، نیوه شهو

لای بازار بوو، فای دایه گورد و تازی

کتبخانه‌ی بیرجود نه‌وه... (ساما - زریان)

پرسی سهره‌کیی "ئه‌نهر"، پرسى شیعره و پـشکەش کردنى ده‌قـکه له ده‌قه‌کانى قـناغه‌که، ده‌قـکه جیاوازه و کواـیتیه‌کى ئـستـتیکیانـه‌ی به‌رزى هه‌یه. وه‌کو چـن ههر له ده‌ستپـکه‌وه له‌و ترادیسـیه نه‌ شیعریه لایدا و له‌و ناوکـیه نه‌ریتگه‌رایه نه‌مایه‌وه که شیعرى کوردی تیایدا قه‌تیس ببوو، ئه‌گه‌ر وا نه‌بوایه ئه‌زموونـکى به‌و ئاسته هونه‌ریه‌ی نه‌ده‌هـنایه‌دی، چونکه شیعر، شیعرى ئاسته‌قینه، شیعرى داھـنهر، به‌هموو مانایه‌کى وشه‌وه هونه‌ره بـ ئه‌و و لادانىشى کرده‌یه‌که بـ به‌پیتى و گه‌شه‌کردن و دواچارىش هه‌وـکه له‌پـناوى داھـنانى به‌رده‌وامدا. ئه‌م گـگـانکارىیانـه‌ی له‌ تانوپـى به‌ره‌مه‌کانیشیدا په‌یان پـ ده‌برـت ههر له‌ خـا و به‌ کـه‌وت نه‌ها توونه‌ته‌دی، به‌کـو به‌ هـى تـگه‌یشتنـکى قووـا له‌ سه‌رده‌مه‌که و پـداویستیه‌کانى و قووـبوونه‌وه و خوـندنه‌وه‌یه‌کى جیددى بـ قـناغه مـژووویه‌که و ئاگاداربوون له‌ داھـنانه‌کانى دنیا و کرانه‌وه و گوشادبوونى فیکرى سه‌باره‌ت به‌ خودى ژيان خـى و درککردن به‌ پـداویستیه‌کانى بوونه‌ته ئاستیه‌کى حاشاهـنه‌گر، جگه له‌وه به‌ هه‌رسکردنى ئا‌بردووش

ها تـ ته دی، چونکه ابردوو، ههروه کو "جه برا ئیبراهیم جه برا" بـی
چوو: له لای تازه گهره کاندای ده بـته هـزی دهر پهـین و بهرز بوونه وه و
هـگوـیشه و قهـد کیشه زمان وزه ی خـی لـیه وه هـدهـنجـ. جا شیعـر
ههر به سروشت و خهـسهـتی خـی ده بـ دنیا ههرس بکات تا کو دنیایه کی
تر بخوـقـنـ، ده بـ شـشـ بهرپا بکات، هیچ نه بـ له ناو خـیدا و
هه میسه ییش پـویسته له گهـا گـانکاریدا بـت و شانبه شانی بووه ستـت
وه کو ئه وهی "ئه دـنيس" ئاماژه ی پـداوه، یانی به قبووـکردنی ئه و
واقیعه شیعرییه ی پـشـخـی و سهرده مه که ی خـیشی به ره مه می خـی له
هه موو شیعرییه تـكـ بـبهری ده کات.

بـگومان له دوا ی قـناغی زیرانه وه گـانکاری بـنهـه تی به سهر
ئه زموونه کهیدا هاتوو، استه ئه و له زیراندا شیعری پـشـخـی و
سهرده مه که ی خـیشی تـدهـپهـنـ، بهـام دوا جار وه کو ئه وه ی پـویسته
زریان تـناپهـنـ، یانی، به دهر بـینی "دکتـره خالیده سه عید"، خـی
تـناپهـنـ، که له استیدا تـپهـاندنی خـ پـویسته له ژیا نی
شاعیردا بهرده وام بـت. ئه گهر چی گـانکاری به سهر شیعریشیدا دـت،
بهـام به راوورد به "زریان" گـانکاری پـزه تیف نین، ئه گهر ئه و
بیروـایانه ی له یادوه رییه شیعرییه کهیدا سه بارهت به قـناغه کانی
پاش زریان ها توون له بهرچاو نه گرین.

هـدی.. هـدی، به فره بار،
کـتره کانی ش به خه مباری ههـنیشـتون،
ئه و گـپه شیریا نه ش،
وهـك عاشقـ له تاریکیدا ده سووتـن،
په نجه ره ی ما تی ژوو ره که م،
وو خساریشم، دهـوانـنه شه قامی چـی نیوه شه و
دهـوانـنه دارستانی سپی و خامـش
سه راسیمه ن، تـی کردوو و ههر ده بار،
ئاسمانی ئه م شاره شه نگه ش،
ههر له چاوی دایکم ده چـ،... (زه نگـه ی یاد- زایه هـ)
دـزینه وه ی هاوچوونییه سـزداری و هزری و ئاسـیه کانی چاوهـوانی
ده قه کانی له وه رگر نزیکتر خستـته وه و چـوپـی به ئه زموونه که شی
به خشیوو.

ده شته کان ته م دایپـشیون،
داران گهـایان وه ریوه،
شه و له هه ساره ی زامم جمه ی دـ،

چراوگی دئا،
 شه‌وه‌زه‌نگ بینى گرتووه...
 نه دست دئا، بهم ناوه‌دا اببور و
 چاهه چراو هه‌بکا...
 نه یار دئا دوگمى سینه‌ی بتراز دئا و
 پئا به دنیا:
 بئى به‌هار و
 شنایى به‌یان به دئا... (تهم و... زنار)

ئه‌گه‌رچى ئه‌و بئا ئه‌زموونه‌کەى چه‌مکه‌ شیعریه‌کانى خاى ده‌دئا زئاوه‌ و
 ده‌یانکات به‌ به‌ریدا و هه‌میشه‌یش ده‌یان خوئا دئا ته‌وه‌ و کاریان پئا
 فئا ده‌دات و به‌ شئاوه‌یه‌کى تر تازه‌ ده‌بئا ته‌وه‌ - هه‌روه‌ها به‌گوهرى
 گئاانى بارودئاخه‌کەى - ئه‌زموونه‌ شیعریه‌که‌شى شه‌قئاکی دیکه‌
 وه‌رده‌گرا. شوئن گئاانى به‌سه‌ردا دئا، نیشتمان هه‌ست و سا زئاکی
 نستا ئزیانه‌ ده‌پئاچئا ته‌وه‌، په‌یوه‌ستبوون "ئینتیمه‌" له‌ دووره‌وه‌، له‌
 تاراوگه‌وه‌ هه‌هه‌ندئاکی قووئا تر له‌خا ده‌گرا. نام‌ییش هه‌ست و سا زئاکی
 جیاوازی له‌لادا ده‌هئا ئه‌ کایه‌وه‌. ئه‌مانه‌ هه‌موو به‌ شئاوه‌یه‌کى تر
 ئه‌زموونه‌که‌یان هه‌نگئا ئ کردووه‌ وه‌ك بئا شیدا ییه‌کى سا فیانه‌یان
 پئا به‌خشیا. به‌ مانایه‌کى تر ئه‌گه‌ر "زریان" ئاستئا بووبئا له‌
 ته‌جره‌به‌ی نووسین له‌لای ئه‌ودا، ئه‌وا "زایه‌هه‌" و "زنار" ئاستى جیاوازی
 هه‌مان ته‌جره‌به‌ بوونه‌، به‌ ئام به‌ مانا پئا زه‌تیفه‌کەى تئاپه‌اندن
 نه‌بوونه‌، به‌ وردبوونه‌ویش له‌ چه‌مکه‌ شیعریه‌کان ئه‌م ئاستیه‌مان بئا
 ساغه‌بئا ته‌وه‌، ئه‌گه‌رچیش به‌ قووا ییه‌کاندا شئا ده‌بئا ته‌وه‌ و گره‌و
 له‌سه‌ر ئووکارى ده‌ره‌وه‌ی شته‌کان ناکات، به‌ ئکو په‌یوه‌ندیه‌کى به‌تینتر
 له‌گه‌ئا ناوه‌وه‌ی شته‌کاندا به‌رقه‌رار ده‌کات و به‌هاکان و هه‌هه‌نده‌کان
 گئاانکاری جیددییان به‌سه‌ردا دئا.

(6)

"شه‌یمه‌س هینی" له‌ کئا نئا کستا کدا ده‌ئا: نووسه‌رى مه‌زنى ناو هه‌ر
 کولتوورئا هه‌موو شئاك ده‌گئائا. یانى ئه‌گه‌ر به‌ پئا ئه‌م وته‌یه‌ له‌
 شیعرو ئه‌ده‌به‌که‌مان بئاوانین ئه‌وا ئاستى ئه‌وه‌مان بئا ده‌رده‌که‌وا که
 دواى "گراان" زمان و شیعرو دنیا بینى شیعریمان گئاا، پاشا
 "گراان" یش ئه‌وه‌ی له‌ناو کولتوورى شیعریماندا جارئاکی تر ئه‌و کاره‌ی
 ئه‌نجامدا به‌ پله‌ی یه‌که‌م "ئه‌نوه‌ر قادر محمه‌د" بوو، که‌ هه‌ر به‌
 سروشتى خاى له‌ناو ئه‌م کایه‌یه‌دا یاخى و سه‌رپاچ بوو، هه‌میشه‌یش
 ئووبه‌رى نووسین بئا ئه‌و گه‌ئاان بوو به‌دواى شئاوازی تر و دیدئاکی تیژ
 و قووا و به‌ربئاویشى هه‌بوو سه‌باره‌ت به‌ شیعرى خاى و ئه‌مه‌یش بوو

به هه و نى ده و مه ندييه شيعرييه كهى. له ويشه وه ئيتر هيچ شت كمان - مه به ست زمان و شيعر و دنيا بينى شيعريمانه - وه كو خى نه ما و خو نه ريش خى هر وه كو خى نابين و جياواز پى به خى ده بات. چونكه ئه وه تكدانهى هايدىگه ر لى دوا وه, چركه ساتى بونىادنانكى تازه بوو لاي ئه و و ده بوايه خو نه ريش پى به پى ئه وه خى بونىادبن ته وه و به ش وه يه كى تر له ئه زموونى تازهى ده ق تى بگات, به و پى بهى نووسين دايه گكى دىال كتيكييه له نى وان نووسه ر و خو نه ردا و تى گه يشتنيش له كارى ئه ده بى - تى گه يشتنى هونه رىيانه - له خودى تى كست خى به وه هه ده قوو, وه كو ئه وهى "دكته ر عه نناد غه زوان" ئامازهى پى دا وه.

ئه وى استى بى ت بى "ئه نوهر" شيعر شه قى حازر به ده ست و پى شوه ختى نييه, چونكه لاي ئه و پى ناسه يه كى دىارىكراوى نييه, ئه و له دنيايه كدا گه شونما ده كات, به ده ربى ينى "تد ر ق", لى وانلا وه له وشه كانى ئه وانى تر و ئه و يش له ناوياندا به دواى گاهى خى دىا ده گه ت, يانى به هيچ شت كى ده ره كىيانه قايل نييه, ئه وه تا خى له شو نى كدا ده ت: هه ميشه له شيعر نووسيندا ده بى بچيت به گز مه نتيقى وشكو برىنگى ياسا و ساكانى ژياندا. كه واته بى ئه و نووسينى شيعر هه ميشه ململان يه له گه شته كانى ژيان, به تا يبه تى له گه زماندا, چونكه زمان هه ميشه ناتوان ئه وهى ئه و ده يه و به وى دى بگه يه ن, يانى زى رجار سرك و به له سه يه و ناب ته قا بى كى استگ بى گرته خ و به رجه سته كردنى بير و ئه ند شه, به مەيش ئه وه له هزرى خو نه ر ئاماده ناكات كه ئه وى شاعير مه به ست تى. بى به ده قه كانى نه ك هر شيعرى نه وه كهى خى, به كو بى شيعرى نه وه كهى دواى خى شى ئا و نه ن و ه ن گدانه وه يانى تى دا به ئاشكرا دىاره, شيعر كيش نييه دواى "زريان" نووسرا بى و سه داي ئه و شى واز و ده لاله ت, يان ئه و زمان و فه زا و چه مكانهى تى دا نه بى كه تى ايدا به كار براون, يانى به وه ده چ شيعره كان, هه ر وه كو "نى ئاستلى" ده :

قسه له گه يه كدا بكه ن, هامانا په يوه ندييه كى به تين و تاو له نى وانىاندا به رقه راره. ئه گه ريش ئه و, شيعر له پى ناسه يه كى نه گى دا له قا ب بدات, ئه و به ران به ر به چامه و به ران به ر به پره نسپى نووسينى شيعر يش, به پى ده ربى ينى "دكته ر خالیده سه عید" ناپاكى ده كات, سه ربارى بوونى كه له پوور و بى ماوه يه كى شيعرى دوور و درى ژ و هه ست نه كردنیش به دابى ان له گه دىا. به ام "ئه نوهر" به پى ناسه و بونىاد و په يكه ره يه كى ته و او جياواز و كى مه چه مكى شيعرى

جیا کاره وه تـهـه چوو و دابـانـیشی له گهـا پـشـخـی نه کردوو، لـی
 اـماوه، ئه گهر کـشـهـشی له گهـا دا هه بووبـ کـشـهـشی ئه وه بووه که چـن
 نووسراوه و چی نووسراوه؟ یانی چی نووسراوه و چـن نووسراوه؟
 لـره وه، لهـم دهـستـپـکه گـرنـگه وه تـهـه دهـچـت و گـانـکارـیه کانی خـی
 به دی دهـهـنـت و گـانـکارـیهـش له چی نووسین و چـن نووسین دهـهـنـتـه
 کایه وه.. ئه مهـیش هه موو هاوکـشـه شیعـریه کانی پـشـووی بـ شـیتـهـا
 ده کاته وه و هاوکـشـهـشی نوـی بـ دادهـهـنـت، چونکه کاری ئه ده بی
 هه ردهـم دهـر بـی شـتـکه و ئامانجی خوـنـده وه یـش بـگومان گه یـشـته به
 شته، بـیه ووبهـری ئهـم نووسینه ههـوـکه بـ ئاشکرا کردنی ئه
 هاوکـشـه "ئه نهـر" یـانـهـی تهـنـیا و تهـنـیا تـایـبهـتن به خـی و
 ئهـزموونه کـی.

بـگومان ئهـو، به تـایـبهـتی له "زریان" دا، بهـردهـوام تـاسـهـی شـتـکی پـوه
 دیاره، ئهـویش خـتـپـهـاندنه که جهـستهـی ئهـزموونه کـی دهـتهـنـتـه وه،
 چامه کانیـش، بهـگهـنـهـویـستانه گهـواهیـدهـری ئهـم قـسـهـیهـن، چونکه ههـر
 یه که یان ئاستـکی جیاوازه له دنیای ئهـزموونه کـی و ئهـگهـر
 لـکنـزیکـی، یان لـکـچوونـکی که میـش له نـوانیاندا به دی بکـرتـه وه
 له بهـر ئهـوه یه که لهـو قهـمهـوه سهـرچاوه یان گرتوو که ههـمان
 ئهـزموون بهـرجهـسته ده کات و ههـمان ئهـو چهـمکه شیعـریـانه به کار دهـهـنـت
 که تـایـبهـتمه ندیه کانی شاعیرـکی دا هـنـهـر ههـدهـگرن.

جووتـه هـشـماری ئاشقه و ماشقهـی شـت

له بن دارـکـدان یه کـتر ئه گهـزن

دوو کـتری سپی به دهـمی یه کـدا ئهـشـنه وه

دیوار ئهـووخ.. سنوور ئهـسووتـه

له کوورهی جوانیی و نهـمریی تـدا ئهـتوـته وه

من ئهـبـم به تـ، تـ ئهـبی به من

درهخت خـی ئهـسو له کـشی ئاسمان

ووبار له دهـریا، ههـرچی شـت ههـیه

ئهـسوـهـته وه.. (ئـوه ئهـو بایهـن کـو له بن دـنـن- زریان)

ئهـو، وه کو وتمان، له گهـا که له پوور و میراتی شیعـریـمان دابـانی
 دروست نه کردوو، وه کو ئهـوه ی ئهـمـه بـکـ له لاوه کان ده یکهـن، ئهـو
 وه کو ئهـمانه یـش نه کهـوته لاسایی کردنه وه ی شیعـری فارسیی - بـ نموونه
 - بهـکو خوـنـده وه کانی کرد به بهـشـک له ئهـزموونه شیعـریه کـی خـی
 و سوودی له کاریگهـریه یان وهـرگرت و بونیادی شیعـری خـی لهـسهـر

ئەو ھەچنى و پەرەى پـدا. شىعرىش ئەگرچى ئەزموونـكى
 تاكـهوانەىە بـ ئەو، بەـام ئەزموونـكى مرـىشە، بـىە دەلالەتـكى
 دەوـمەندى مرـىش ھەـدەگرـت و دەق بەرەو ئاسـىەكى مرـىى
 پانوبەرینتر دەبات، ئەمەیش وزەکانى ئەوئەندى تر بەدیار دەخات و
 فەزای تر بـ دەلالە دەدـزـتەو و ئەوئەندى تریش گەشەى ناوہکیانەى
 شىعر بەرەو پـشەو دەبات و دوورى دەخاتەو لە ۋوگەشى و
 ۋاستەوـى و نزیکیشى دەخاتەو لە ئیشکردنـكى جیددیانە تر لە
 بونیادی دەلالى جیاواز.

کاکە دەـن: سواری گلاو ۋاست بـتەو و

ئەمجارەیان ئەسپى ژـرى،

باھـزـکە لە گـى سوور،

کاکە! نە شار ئەستـرەکەى

لە ھەورى خوـندا نوقووم بووى

جاران و میرى بەبەىە و

نە تـش خوواپەرستى بـ خوا و

نە من غەرىبى تاهەتا.. (کاکە- زایەـە)

یان لە شوـنـكى تردا دەـت:

دایە نە تـ و نە کـتر و نە شمشاـیش ئیتر مەگرین

دوـنـخـم دیم، ئەرخەوان بوو بـیبووشیان

بەسەر شەقامدا ۋای ئەکرد..لاوکىە وت (بمەدرە دەس سەرما و سـەـە-

زریان)

بەشى دووھم

(7)

شتـكـ لە ئەزموونە چـناىە تیەكەى"ئەنوەر"دا زـر سەرنجـاكـشە -
 بەرکەماـە ھونەرپەكەى لەو لاوہ بووئەستـ، كە ھەر تەنھا ھەوـگەلـكى
 ئـستـتىکیانە نین، بەـکو چـو پـکردنەو و بەخشینی وزەىەكى
 سەرناساشە بە دەق و کردنـتى بە منداـدانـكـ بـ ھەـگرتنى جوانیەكـ،
 جوانیەكى جیاواز، كە دەكرـ ناوى مانای لـ بنـین - شىعەرپەتە
 چـەكەىەتى، كە سەرەنجام ئەم شىعەرپەتەى لە پاـا چەمكە
 پـكـھـنەرەکانى دیکەى چامەدا بەھای ئـستـتىکیانەى شىعەرەکانى
 بەرجەستە دەکەن، كە سەرنجـاكـشتـرین لایەنە لە دنیا شىعەرپەكەیدا.
 دەرکەوتنى ئەم چەمكەیش لە ناوکـى دەقەکانیدا دەگەـتەو بـ
 سەرەتای ـسکانى ئەو وەکو شاعیرـكـ و ئامادەپەكەى لەناو ئەزموونە
 شىعەرپەكەى كە نـھـنى جوانیەکانى دەق لە ۋوگەشى لە لای ئەودا
 دەرەكەون. لـرەدا مەبەستمان ئەوہ نپە پـناسەى شىعەرپەتە بکەین،

چونکه شيعرييه ت به گوتهی "دکتار به شیر تاویریت"، له بهر ئه وهی ملکه چی دنیای گڼانه به یه دژواره پښناسه بکړت. زمانی شيعرييش- له بهر ئه وهی جگړه و فزای دهرکه وتنی شيعرييه ته- پښاوېه له شه هوه تی هتکردنه وه و له استییدا داهانان، پښاوېه له شه هوه تی جووښانه وه و گهان و تپه اندن و جهخت کردنه وه له سمر تاقه دهسه لاتک که ئه ویش دهسه لاتی شيعره، وه کو ئه وهی "دکتار خالیده سه عید" بی چووه. زمان کیشه له ناو زماندا، به گوهری ئه وهی "پل فالیری" دهت، یانی زمان که له ناو زمان کی تر دا.

واته زمان کی تایبه تمه نده له ناو زمان کی گشتییدا. یانی به شپوه یه کی تایبه تمه ندانه له گه ا زمانی گشتییدا مامه دهکات به ئه وهی تایبه تمه ندییه کی زمان نیان هی جیا کار به دی به نیت که خود تیایدا به رجسته بخت نهک بابهت، یانی قسه کهر خود بخت نهک ئه وی دی سووننهت و که له پوور و کولتوور. چونکه زمانی شيعریی ئا فراندن و داهانان نهک بهرهم هانان وه یه کی ساده ی سووننهت و که له پوور و کولتوور. ده قیش، وه کو ئه وهی "ده بلیوو. ئیزهر" وه سفی دهکات، بریتییه له دوو جه مسهر، یه کهم جه مسهری هونه ریی، که ئه مه یان په یوه سته به نوو سه ره که یه وه، دوو ه میش جه مسهری ئست تیکی، که ئه مه یشان په یوه سته به وهر گره وه، پښه پښی ئه مه کاری ئه ده بی له نوان ئه م دوو جه مسهره دا سه قامگیره. لایه نه هونه ریه که ی بگرین، ئه وا - شاعیر - پښکراوه تیایدا به ره و پښش چوون کی بهرچاو و له اده به دهر به ده ست به ن، ئه م بهرکه ما ه هونه ریه یش وای کردووه ب وهرگر تځسته کانی هزامه ندبه خش بن و چڅ و له زه تیان ل وهر بگریت. ئه مه یش به دی هانانی هاوسه نگییه که ئه و شيعرییه ته ی ل که وت ته وه که هه موو ئه زموون کی شيعریی ئامانج تی پښی بگات، به ام هه موو ئه زموون لک به ده سته نا ه نیت. شيعرییه تیش، بگومان، بابهت که مشتم هه گر و به شپوهی جیا جیا له زربه ی زمانه کانی دنیادا به تروته سه لی ئاووی ل دراو ته وه و لک ځین ه وهی تی ریی و پراکتیکیشی له مه وه ئه نجام دراوه، له لای ئه مه یش نه ختک بایه خی پښدراوه و له ملاو له ولا شتی له سمر نوو سراوه و هه و دراوه له ځایه وه که شفی بهرهمه ئست تیکییه کان بکړت و چڅه دانسقه و تایبه تمه نده کانیان دیاری بکړت.

هه به تا شيعرییه تی هه ر شاعیر، یا خود هه ر ئه زموون کیش، خه ستهت و جیا کاری خه یه - ناب ئه وه یش له یاد بکه ین که هه موو ئه زموون لک خاوه نی شيعرییه ت نیه - و په یوه ندی به مامه که کردنی شاعیره وه هه یه له گه ا زمان، بابهت، ونه، یتم و ئه و فزایه ی ئه م

هـگـزانه دهـخوـقـنن و هـروهـها چـنـتـی مامـهـه کردن لهـگـهـا ئهـو کـنـتـکـستـانهـی وشه بهـشـداری له دامهـزاندیان دهـکات و دهـبنه هـی داهـنـانی دهـقی داهـنـهـرانه. شیعریه تیش چهـمکـک نییه تهـنها له شیعردا پهـی پـ بـرـت، بهـکو له ژانـرهـکانی تریشدا بوونی بهـرچاوی هـیه، بهـام ئهـوی استیـی بـ تهـنها له شیعردا بوونـکی چـوپـ و دهـوـمهـند لهـخـ دهـگـرت و ئهـو مامـهـه جیاکاره دهـیهـنـته کایهـوه که لهـگـهـا هـگـزهـکانی تـکـستـدا دهـکـرت و دهـخـنـه ناو کـمـهـه پهـیوهـندییه کی جیاوازهـوه و پهـیوهـندی تازهـیان له نـواندا دروست دهـکـرت و سهـرلهـنو شیعـر وهـکو فـرمـکی تر، یان وهـکو ژانـر کی تر دادهـنـته وه و پـکـهاته نهـگونجاوهـکان له ناو بونیادـکی زمانیا نهـی گونجاودا دادهـنـت و بهـم شـوهـیهـیش ئهـوی بهـرقـرار دهـبـت شیعریه ته، چونکه سهـرهـنجام شاعیر گونجاـنـکی گشتگر له نـوان شتهـکاندا دروست دهـکات.

ئهم پهـیوهـندییه جیاوازهـیه له کاتی شرـقه کردن و شیکردنهـوی ئهـو وشانه و پهـیوهـندییه کانیاندا بـمان ووندهـبنهـوه، که دهـق پـکـدهـهـنن. هـروهـها دهـش شیعریه ت ئهـرکـک بـت له ئهـرکهـکانی پهـیوهـندی نـوان بونیادی قووـا و بونیادی ووکـهـش، ئهم ئهـرکهـیش له پهـیوهـندییه کانی هاوتابوونی هـها، یاخود هاوتابوونی ژهـیی له نـوان ئهم دوو بونیادهـدا دهـردهـکهـوت، ئهـگـر ئهم چهـمکـی "ناعووم چـمسکی" وهـر بـگرین، چونکه کاتـ هاوتابوون هـها بـت ئهـوا پلهـی شیعریه ت نزم دهـبـتهـوه، یان هـر نامـنـ، لهـبهـر ئهـوی زمان کـکهـرهـوی هاودژ نییه تیا یاندا - ئهم لایهـنه پتر له هـردوو کـشـیعی زایهـه و زناردا بهـرجهـسته دهـبـت - کاتـکـیش له نـوان دوو بونیادهـدا جیاوازی و ناهاوسهـنگی گهـشه بکات، ئهـوا شیعریه ت له دهـقـدا هـهـدهـقووـت و تهـقینهـوه بهـخـیهـوه دهـبین، هـروهـکو ئهـوی "دکتـر که مال ئهـبو دیب" ئاماژهـی پـداوه - ئهمهـیش بهـچـبی له زریاندا دهـردهـکهـوت-. یان دهـتوانین بهـجـر کی تر بـین پهـیوهـندییه زمانیهـکان بـیار لهـسهـر شیعریه تی دهـق دهـدن و بارودـخه سروشتیهـکان بهـهیج شـوهـیهـک شیعریه ت بهـرهـم ناھـنن، وهـکو ئهـوی "دکتـر که ریم حهـسهـن ئهـلامی" بـی چوو، بهـکو ئهـوی بهـرهـمی دهـهـنـت دهـرکردنی وشهـکانه له سروشته چهـقهـستوو، یان جـگیرهـکانی خـیان و خسته ناو، یاخود بهـخشینی سروشتـکی تازه پـیان ئهـو شیعریه ته بهـرهـم دهـهـنـت که چاوهـوانکراوه،

ئهمه "دکتـر که مال ئهـبو دیب" یش له کتـبه گرنگهـکی خـیدا - له بارهـی شیعریه ته وه - ئاماژهـی پـداوه و دهـبـت: بهـکار هـنـانی وشهـکان به بـ دهـرکردنیان له سروشته جـگیر و فرهـهـنگیهـکی خـیان شیعریه ت

بهره‌م ناھـڼـت، چونکه ئم پـسـه مه‌ودايه‌ك له نـوانـي زمانـي جـگـير و له نـوانـي زمانـي داھـنـراودا، به پـي تيـره‌كهـي خودي"دوكتـر ئه‌بو ديب"، تيـري كهـلـن:

ياخود مه‌وداي پشـوي، يان گرژيي شيعرييه‌ت داده‌ھـڼـ و هـرچـه‌ندـه اده و توند و تيژي پشـوي و گرژيش زياد بکات ئه‌وا کاريگه‌رييه شيعرييه‌كه‌ي پتر ده‌بـت و گه‌شـه‌ي زياتر به خـيه‌وه ده‌بينـ. ده‌يشکر بـين شيعرييه‌ت ئه‌رکـه كه له ئه‌رکه‌کانـي ئم كهـلـنـه‌ي كه بـگومان ئه‌رکه‌کانـي هـمه‌جـرن، مه‌به‌ستيش ئه‌وه نييه ئم تيـرييه‌ي(كهـلـن: ياخود مه‌وداي پشـوي)، كه وه‌كو چه‌مکـك بـ دياريكردنـي سنووره‌کانـي شيعرييه‌ت و سـكاندنـي تـگه‌يشـتنـكـي گشتيـي له‌باره‌يه‌وه به‌کار ده‌ھـنـرت و له‌گه‌ا ئم ئه‌زموونه‌دا ده‌گونجـت و هـنگه باشتريـن شـتـيش بـت بـ چاره‌سەر کردنـي پرسه‌كه‌ي، كه بـچه‌ندوچوون ده‌مانباته‌وه سەر چه‌مکـي(لادان، يان ترازان)ي جان کـهين، مه‌به‌ستيش له لادان، ده‌رچوون نييه له بنه‌ماکانـي زمان، هـروه‌كو"دکتـر کهریم حه‌سـن ئه‌لامی" ئاماژه‌ي پـداوه، به‌کو هـونه‌رمه‌ندـتيه له داـشتنـي زمانه‌وانیـي بـ گه‌يشـتن به شيعرييه‌ت، كه به خه‌سه‌تـكـي جه‌وه‌ريـي ده‌ق داده‌نـرت. به ده‌ربـينـكـي ديکه ترازانـي پـکهاته‌يـي زمانه‌وانیيه، ترازانـي پـکهاته‌يـي زمانه‌وانیيش جـرـكه له جـره‌کانـي ترازانـي کـنتـكـستي، كه ئه‌ويش به تـكـشكاندنـي سه‌مت و كـوپـكـي ئاستـي زمان نمايش ده‌کـر، يانـي پـشـختن و دواختنـي يه‌كه زمانه‌وانیيه‌کان له شيعردا، واته به تـكـدانـي يـزبه‌ندي و ته‌رتيبي زمانه‌وانیي شيعر بـگومان له گـاي گـيـني پـکهاته سه‌ره‌تاييه‌کانـي ده‌ق له‌ناو کـنتـكـستدا بـ ئه‌وه‌ي ده‌لاله‌ت له شيعرييه‌ت بکات، هـر وه‌كو"دکتـر به‌شير تاويريت" ده‌بـت و ببـته تاقه پـوهـرـك بـ دياريكردنـي ئم چه‌مکه، به‌کو ئه‌مه يه‌کـه له کـمهـك ميکـانيزم بـ گه‌يشـتن به‌و چـژه‌ي شيعرييه‌ت ده‌يبه‌خشـت و له سايه‌يه‌وه ده‌بينه‌خواهـنـي و يـتـپـايه‌کـيشه بـ خوـنـه‌ر، ئه‌وه‌تا"ئه‌نوه‌ر"خـي له بـگه‌يه‌کـي ياده‌وه‌رييه شيعرييه‌كه‌يدا ئاماژه به‌وه ده‌دات و ده‌بـت:

مـرـق بـ يـتـپـايـا نا‌توانـ بـژي..! ئـمه‌يش ده‌کـر بـين ده‌قه شيعرييه‌کانـي باشتريـن يـتـپـايـان كه ئه‌و خوـقـاندوونـي و ساته‌وه‌ختانه‌يش بووبـت به خوـندنـه‌ويان بووينه‌ته هاوـلاتـي ئه‌مه‌کداري ئه‌و شاره‌ جوانه‌ي قه‌ت له‌ياد ناچـت. له تاوتوـ کردنـي ئم ئه‌زموونه دياره‌يش، ئامانج ئه‌وه‌يه بزانيـن ئه‌زموونـي نووسينـي"ئه‌نوه‌ر"چيمان پـده‌بـت و سه‌ره‌نجـام چيمان بـ ده‌رده‌که‌وت، ئايا وامان لـده‌کات خودي دنيا خـي به شـوه‌يه‌کـي جياواز ببينـن، وه‌كو ئه‌وه‌ي"واس فـاوي"بـي چووه، ئايا وه‌امه‌که شيعرييه‌تـكـه بـ هـميشه به خـيه‌وه گرـمان ده‌دات و وه‌كو يه‌کـك له لووتکه به‌رزه‌کانـي

(8)

با هه‌ند ئیشک بخه‌ینه سهر چه‌مکی (که‌لـن: مه‌ودای پشـوویی) که بـگومان له‌"دکتـر که‌مال ئه‌بو دیب" هوه خواستوو‌مانه و ئامانجی سهره‌کیش لـی گه‌یشتنه له ئـگایه‌وه به چه‌مکی شیعرییه‌ت. دیاره شیعرییه‌ت, به‌گوتـه‌ی خودی "دکتـر ئه‌بو دیب" ناشـ وه‌سف بکـرت, ته‌نها ئه‌و کاته نه‌بـت که له‌ناو بونیادـکی گشتگیردا شه‌قـده‌گرت و ده‌سـکت, ئه‌م چه‌مکی "که‌لـن" هیش ئـک به‌رجه‌سته‌کردنی ئه‌و بونیاده گشتگیره‌یه. چه‌مکی (که‌لـن: یاخود مه‌ودای پشـوویی) له بونیادی زمانه‌وانیانه‌ی ده‌ق - واته بونیادی زمانه‌وانیانه‌ی تاکـه‌و و جیاوازیه‌کانی له‌گه‌ـا بونیادی زمانه‌وانیانه‌ی گشتی - و ئه‌و دنیا‌بینی و هه‌وـستانه‌وه سهرچاوه ده‌گرت که په‌یوه‌ندی ده‌ق به دنیاوه به‌رجه‌سته‌یان ده‌کات. ئه‌م که‌لـنه‌یش هه‌میشه له نـوانی "من" و "ئه‌وی دی" دا دروستده‌بـ, مه‌به‌ست منی شیعریی و ئه‌وی دی خوـنه‌ره, به دیوـکی تردا, گونجان یان نه‌گونجانی ده‌ق و خوـنه‌ره, بـگومان به‌هـی دوانه هاودژه‌کانه‌وه, به‌ام له‌گه‌ـا هاودژبوونیشیاندا ته‌واوکهری یه‌کترین و له په‌یوه‌ندیاندا مانای به‌شه‌کیانه‌ی ده‌ق بونیاد ده‌نـن و سهره‌نجامیش ده‌لاله‌ی گشتی ده‌ق پـک ده‌هـنن و به‌رکه‌ماـا به ده‌ربـین ده‌دهن. له به‌ه‌تیشدا له‌مانه پـک دـت: دانانی شتی نه‌گونجاو..و دروست کردنی په‌یوه‌ندی ناکـ و شتی چاوه‌وان نه‌کراو..و دانانی دوو کـمه‌ه شت که به شـوه‌یه‌کی ده‌لالیانـه ناشـ پـکه‌وه یه‌کانگیران بکه‌یت, هه‌روه‌ها دانانی هاودژی کاتیانه و هاودژی شوـنیانه‌یش پـکه‌وه, یانی پا‌ادـکس, پا‌ادـکسیش واته ده‌ق - شیعرییه‌تی خـی:

یه‌ک: له جه‌سته‌ی ده‌سته‌واژه‌یه‌ک هه‌ده‌هـنجـ.

دوو: له نـوانی ده‌سته‌واژه‌یه‌ک و ده‌سته‌واژه‌یه‌کی تردا هه‌ده‌هـنجـ.

سـ: له نـوانی دوو ئاستدا:

ئه‌لف - زمانـی پا‌ادـکس.

بـ - زمانـی تاکـه‌هه‌ند.

جگه له‌مانه ده‌ق شتـک قیت ده‌کاته‌وه, یان ده‌ربـینـک داده‌نـ, ئه‌م ده‌ربـینه مه‌ودایه‌ک دروست ده‌کات, به‌ام وشه‌یه‌ک, یان ده‌سته‌واژه‌یه‌کی دیکه‌ی له‌پا‌دا زه‌قده‌کاته‌وه و به‌و شـوه‌یه‌یش بونیادی چاوه‌وانی خوـنه‌ر ده‌شـوـنـت و تـکوپـکی ده‌شکـنـت, لـره‌دا ئه‌و که‌لـنه دـته ئاراوه که به پشـوویی و شپـرزه‌یه‌کی چـوپـ ده‌وـمه‌نده. له بنچینه‌یشدا هاوته‌نیشبوونی کتوپـیانـه له نـوان ئه‌و شتانه‌ی له

نـوانی خـاندا هیچ په یوه نـدییه کـ شـکـنا بـهـن، هـر وـه کـو "مـیـشـلـ
فـکـ" دـهـت، شـیـعـریـه تـی دـهـر بـلـیـن دـهـخـو قـلـنـن، شـیـعـریـه تـی دـهـر بـلـیـنیش
ئـر کـکـی تـر هـ له ئـر کـه کـانـی کـهـلـن، جـا ئـم شـیـعـریـه تـه، یـان کـز و
ئـاسـت نـزـم دـهـبـت، یـانـیـش تـونـد و تـلـا و ئـاسـت بـهـر ز و دـهـو هـمـهـنـد
دـهـبـت. جـگـه لـه مـانـه نـام لـکـردنـیـش یـه کـکـی تـر هـ له سـیـما کـانـی ئـم چـه مـکـه،
یـانـی مـهـئـلـوـف کـردن بـه نـامـهـئـلـوـف، ئـمـهـیـش لـه نـوان دـنـیا و دـهـقـدا
وودـه دـات. هـر وـه هـا گـلـلـان کـاریـی کـتـوپـل لـه زـما نـدا:

لـه دـهـر وـه بـلـ ناوـه وـه، یـانـی لـه وـه سـفـه وـه بـلـ اـنا وـی قـسـه کـهـر و ئـیـنـجـا
گـلـلـانـی کـردارـیـش "کـهـلـن" دـر وـسـت دـهـکـات، ئـمـانـه و گـهـلـلـکـ شـتـی تـریش کـه
هـمـو و لـه بـونـیـاد کـی زـما نـیـانـه ی کـکـ و گـونـجـا و دـا لـکـدـه خـر ت، ئـه وـا
کـاریـگـه رـیـه کـه ی سـهـر ئـاسـا و هـهـلـا وـلـدـه دـهـبـت. خـو لـاسـه لـه نـوانی
شـاعـیر و دـنـیا، شـاعـیر و زـما نـی بـلـ ماوـه - یـان گـشـتـی -، شـاعـیر و وـشـه،
شـاعـیر و شـیـعـر، دـر زـلـکـی بـنا غـه یی هـه یه، بـه دـهـر بـلـیـن "دـکـتـر ئـه بـو
دـیـب"، بـه بـلـ ئـه و دـر زـه هـیچ شـیـعـریـه تـلـکـ بـوونـی نـابـل. هـه نـد لـجـار
جـو و لـه ی- یـان بـهـر و پـلـشـچـوونـی - چـامـه یـش، نـه کـ هـر تـه نـها لـه سـهـر ئـاسـتی
لـیـتـمـیـانـه، بـه لـکـو لـه سـهـر ئـاسـتی بـونـیـادی گـشـتـی چـامـه یـش - مـه و دای
پـشـلـو یی - دـهـخـو قـلـنـن و ئـمـه یـش دـهـبـتـه مـایـه ی ئـه و ی کـه شـو هـه و ا یـه کـی
شـیـعـریـی دـهـو هـمـهـنـد دـابـمـهـز ر لـنـن و چـوسـت و چـالـاکـی و جـو و لـه یـه کـی
هـار م لـیـی بـه بـونـیـادی چـامـه بـهـخـش ت، هـر وـه کـو لـه چـامـه ی "شـه و انـی
بـار ان" دـا بـاسـی دـه کـه یـن. بـلـگـو مـان مـلـکـه چـی پـلـو هـر کـی دـهـر کـیـانـه شـی
نـاکـه یـن بـلـ ئـه و ی لـه پـه یـوه نـدیـیه کـانـی بـکـلـلـیـنـه و هـه لـگـه لـا دـهـر و هـی
خـلـیـدا، بـه لـکـو خـود ی خـلـی دـهـبـتـه پـلـو هـر بـلـی و لـه پـه یـوه نـدیـیه کـانـی خـلـی
ئا گـا دـار مـان دـه کـاتـه و و ز انـیـاری تـه و ا و مـان پـلـدـه بـه خـش ت.

(9)

وا شهو داهات، چراش خامـلـش، مهـل کـچـی کـرد،
بهـفری ناوـهـخت، دهشتی دای دـار لـکـی سـهـر انـسـهـر گـرت،
وا شهو داهات... (شـه و انـی بـار ان- زایه لـه)

لـهـم شـیـعـره دـا، کـه لـا بـر د و و بـونـیـاد دـه کـی دـادـه مـهـز ر لـنـن ت، جـیـهـان، یـانـی
دـهـر وـه - هـلـنـدـه ی ناوـه و ه - ژـیـنـگـه و سـهـر چـا و ه ی ئـه ز م و و نـه کـانـی شـاعـیر ه
نـه کـ هـر بـه تـه نـها خـه یـا لـکـی قـو و لـا و بـه پـلـز، چـونـکـه پـلـکـهـا تـه کـانـی خـلـی
لـه و اقـیـع دـه قـلـنـن تـه و و گـه شـو نـمـایـان پـلـدـه دـات و و اقـیـع لـکـی تـاز ه یـان لـل
دـه ئـا فـر لـنـن کـه ئـه و یـش و اقـیـعی شـیـعـریـه.

ئـمـه ی سـهـر و ه جـو و لـه ی یـه کـه مـی نا و چـامـه کـه یه - کـه لـه دـلـی یـه کـه مـه و ه
تـا دـلـی سـلـیـم دـر لـژ ه دـه کـلـش - لـهـم جـو و لـه یـه دـا، زـما ن بـه و ز ه یـه کـی لـه
لـا دـه بـه دـهـر بـار گـا و یـه، جـیـهـان لـکـمـان بـلـ سـکـچ دـه کـات و و و ن و شـه فـفـاف،

جیهانی هاوپه یوه ندى دهره وه و ناوه وه. ﻻسته هموو هست و نه ستﻻك، "ئه نوهر" گوته نى، له فﻻرمﻻكى هونه ريدا و به ساكاريش دهرنا بﻻدر، به ﻻم لهم جووﻻه: بهر هوپﻻشچووﻻه و زه يه دا دهر بﻻدراوه و هاوډز يه كى له نﻻوان شو و چراى خامﻻش هاتﻻ ته ﻻراوه، چونكه چرا له شهودا ده بﻻ دا بگيرسﻻ، ﻻنجا له نﻻوان به فر و دﻻ دا دژواز يى قووت كړدﻻ ته وه كه ﻻهويش دا كړدى به فره به سر دهشتى دﻻﻻ كدا - كه ﻻمه دهرانين دﻻى دﻻدارﻻكه و زانيار يه كه چامه كه پﻻشكه شماني دهكات - ههروهﻻ له جووﻻه ي دواتر يشدا - كه له دﻻى چواره مه وه تا دﻻى بيست و دووه مه - ده ﻻﻻت:

ئهو مه مكانه ت ﻻا لهم په نجه سووتاوانه ي من به ولاوه،
نيشتما نﻻ به دى ده كهن؟ (شهواني باران- زايهﻻه)
ئهو وﻻنه يه، كه پرسياره و به وه سغى چﻻوپﻻ بونيا د ﻻراوه، له ده قى (نوقﻻ نه ي خﻻشهويستى و باران) يشدا ﻻماده يى هه يه، به ﻻم به شﻻه يه كى جياواز خﻻى دهرده بﻻﻻت.
وام ﻻهزاني قومرى سږى سر كى مه مكت
چﻻى شاشى دهس و په نجهم بﻻ خﻻى ﻻهكا
به هﻻﻻنه... (نوقﻻ نه ي خﻻشهويستى و باران- زريان)

لﻻره يشدا - ده لاله تى جياواز به وشهكان ده دات و په يوه ندى نوﻻى نﻻوان يه كه زمان يه كان دادهﻻﻻن، ههر بﻻ نموونه: وشه ي نوقﻻﻻنه و به كار هﻻﻻنى بﻻ مه دلوولﻻكى نا باو، وشه ي خه و چوواندى به دره خت، ته م و په ﻻوباﻻ، ﻻسمان و مهرگ، كﻻﻻوه ي ﻻزار، چه م و چاوه ﻻوان يى و هى تر يش.

ئه ي ورد يﻻنى دﻻيه كه م!
بﻻچى په نجه ي تووﻻه ييتان
ئه خه نه ناو چاوى سوورى هﻻﻻراوه كه م؟!
هﻻﻻراوه كه م به فرماﻻه،
به فرى كه وتووى سر كﻻختى دﻻتان ﻻه ماﻻﻻ
هﻻﻻراوه كه م ما نكي خه پله ي گهر مى گاﻻه
له ناو شهوى سكى وشك و برسيتا نا
ههورى ﻻزار ﻻﻻه ماﻻﻻ
هﻻﻻراوه كه م، كﻻﻻمﻻكه
ده روازه ي شارى گريانتان بﻻ دﻻه خا
كليﻻﻻكه... ده رگاى شارى
نان و گوﻻ و به هارتان بﻻ ﻻهكا ته وه...
ورد يله ينه!

هـ نراوه كهـم بارانـكه تهـپ و تهـزی
سهـر وومهـتی دـیه كهـمان نهـشواتهـوه (نوقـا نهـی خـشه ویستی و بارانـ
زریان)

بونیادی ئهـم دهـقهـیش - وهـك زـربهـی دهـقهـکانی تری كـه شیعیـی "زریان" -
لهـسهـر نهـگونـجان و هاودژیـی نـوان وشهـكان هـهـ چنراوهـ، یان
یهـكانگیربوونی هاودژ و نهـگونـجاوهـكان هـهـ چنراوهـ و تیایدا
ووـبهـووـی ترازانی زمانهـوانیی، یاخود ئهـو كهـلـنهـ دهـبینهـوهـ كهـ
شهـقـا بهـ پشـویهـکی ئهـودیوییهـی زمان دهـبهـخشـت و شیعیـیهـت
بهـرهـم دهـهـنـت. دیارهـ ئهـم چامهـیهـیش ههـروهـكو ئهـوانی تر سیخناخهـ
بهـ دوانهـ هاودژهـ پـكهـنـرهـکانی كهـلـن، بـ نموونهـ: پهـنجهـی تووـهـیی
- چاوی سووری هـهـ نراوهـ، هـهـ نراوهـ - بهـفرماـا، بهـفری كهـوتوو- كـختی
دـا، هـهـ نراوهـ - مانگی خهـپلهـ، شهـوی سـك - ههـوری ئازار، هـهـ نراوهـ -
كـم، دهـروازهـ - گریان، هـهـ نراوهـ - كلیل، هـهـ نراوهـ - باران..دروست
دهـكهـن و بهـگوـرهـی پـكهـهـتهـ و كـنـتـكـستی ستهـكانیش دهـلالهـی ئهـوتـ لهـ
ههـناوی زمانهـكهـدا دروست دهـكهـن جگهـ لهـوهـی كهـلـنـك بهـجـدهـهـن كهـ
شیعیـیهـت هـهـ دهـقووـهـنـ چهـند پـداویستییهـكیش بـ پهـی بردن بهـو
شیعیـیهـتهـ لهـبهـردهـم وهـرگرـدا قوتدهـكهـنهـوهـ كهـ تـاـمانی قووـا و
ههـوهـستهـکردن بهـرامبهـر بهـم دهـربـینهـ جیاوازانهـی لـ دهـخوازن و
جهـخت لهـوهـ دهـكهـنهـوهـ زیاتر لـخوردبوونهـوهـ لهـ بونیادهـ
پـكهـنـرهـکانی چامهـكهـ بکات.

بهـام با بگهـهـینهـوهـ بـ دهـقهـكهـی پـشو - دهـقی: شهـوانی باران -
بـگومان لهـم دهـقهـدا ههـهـندـکی نوـ بهـداستانی (مهـمهـد و
سـو) دهـدات و دهـیکاتهـ بهـر ئهـزموونـکی مـدـرن، بهـم شـوهـیهـ شاعیر
دهـتوانـ بهـ بینـگهـ و وئیهـیهـکی تازهـوهـ باسی سهـبردهـیهـکی كـن بکات،
یاخود بابـهـتی ابردوو و تهـنانهـت ئهـفسانهـیش تاوتوـ بکات و دهـقی
داهـهـنـرهـنـیان لـ بهـرهـم بهـهـنـت - دیسانهـوهـ لهـ نـوانی پهـنجهـ و
نیشتیماندا پهـیوهـندییهـکی ناباو دروست دهـکات و خهـیاـا زـر
کاریگهـرانهـ و نهـی ئهـو جیهـانهـ هـنگـهـژ دهـکات كهـ ئهـزموون
دهـیـسـكـهـنـ. وهـكو وتمان لـرهـدا هاودژییهـك ههـیهـ، یانی ئهـم و نهـیهـ،
ئهـدـنـیس گوتهـنی، دوو خـا لهـ نـوان بهـشهـ هاودژهـكان پـكهـوهـ
دهـبهـستـتهـوهـ و ههـروهـها بهـش و گشتیش پـكهـوهـ دهـلـكـهـنـ، ئیدی كهـلـنـك
دـنـتهـدی. ئهـگهـریش شیعر، دهـربـهـی ههـست و سـز و نهـستهـ دانسقهـکانی
چرکهـساتهـ نهـمهـرهـکانی ژیان بـت، ئهـوا ئهـم چامهـیهـ پانـاـمایهـکی
استهـقینهـی تهـواوی چرکهـساتهـکانی ژیانهـ، یانی ئهـم تـكـستهـ دهـربـهـی
ههـموو شتهـکانی ژیانهـ نهـك ههـر بهـ تهـنها بهـشـکی ناچیزهـی.

وا شهو داهاټ، چراش خام‌ش،
 تاوی باران، به‌فری که‌وتووی
 دهشتی دای د‌دارکی کاروواژ کرد
 ووباری نوور، چراخانی خسته دنیا،
 شه‌پال ده‌دات و س‌ز ده‌کا.. (شه‌وانی باران- زایه‌ه)

ئیتر ئا به‌م ج‌ره، زمان لای ئەو ده‌ستاو‌ژ‌که به‌های شیعری تازە
 پ‌ داده‌م‌ز‌ن‌ و ب‌ به‌خشی شیعریه‌ت، وه‌کو پ‌شتر وتمان،
 هونه‌رمه‌ند‌تی له‌ دا‌شتنی زماندا ده‌کات و لادان د‌ن‌ته‌کایه‌وه،
 به‌ام ئەم لادانه‌ ده‌رچوون نییه له‌ نه‌گ‌ه‌ک و ج‌گیره‌کانی زمان،
 به‌کو ک‌خست‌کی تایبه‌ته به‌ شاعر و پ‌کها‌ته‌یه‌کی تایبه‌تمه‌ندیشه،
 هه‌روه‌کو ئەوه‌ی ه‌خنه‌گری ع‌راقی "دکت‌ر حاتم ئەلسه‌گر" ئاماژه‌ی
 پ‌داوه و ک‌مه‌ک‌ بیر و بابه‌ت ته‌وزیف ده‌کات که پ‌وونیان چ‌ژی
 هونه‌ری و ئ‌ست‌تیک‌یمان پ‌ده‌ده‌ن و بونیادی شاعریان له‌
 گ‌ایه‌وه ده‌د‌زینه‌وه. ده‌رب‌ین و گوزاره‌ هاودژه‌کانی تری ده‌قه‌که‌یش
 هه‌ر ب‌ نموونه: ما‌ی ناو له‌پ، کانی ل‌و، کانی ل‌وی "س‌وه‌خان"
 ئاو‌نه‌ بوو، ل‌و نه‌بوو تینو‌تی ل‌وی بشک‌ن‌، ل‌وی
 وشکی "حه‌مه" نه‌ب‌ - که ب‌گومان ئ‌مه له‌ میتاف‌ربوونی ئەمانه
 به‌ئاگ‌این -، دارستانی ئەبه‌نوسی که‌زیی، دارستان هه‌ناسه
 ده‌یه‌ن‌ته ج‌ش و سه‌ما.. تاد.

له‌ جوو‌های س‌یه‌می چامه‌که‌یشدا - که له‌ د‌ی بیست و س‌یه‌مه‌وه تا
 د‌ی سیوس‌یه‌مه - هه‌ور ش‌ب‌ته‌وه و ده‌ستی کرد‌ته گه‌ردنی دره‌خت‌کی
 برینداری ش‌ت و سه‌رکه‌ش، دره‌خت و هه‌ور ده‌م ده‌ن‌نه ده‌می یه‌ک و سه‌ما
 ده‌که‌ن، ئینجا تاوی باران، به‌فری که‌وتووی دهشتی د‌ک‌ کاروواژ
 ده‌کات و وو‌باریش له‌گ‌ه‌ا چراخان هاودژییه‌ک قووتده‌کاته‌وه و.. تاد.
 ل‌ره‌دا خاوبوونه‌وه‌ی جوو‌ه‌کان و کرانه‌وه‌یه‌ک وو‌ده‌دات، کرانه‌وه
 به‌وو‌ی کردنه‌وه‌ی گر‌ی ده‌ق، واته‌ چاره‌سه‌رکردن.

ب‌گومان هه‌موو دال‌ک به‌ پ‌ویست و زه‌رووره‌ت دال‌کی ت‌هه‌ک‌شی
 پ‌ده‌وت‌تا‌کو هاودژیی بکات و ده‌لاله‌ت‌ک به‌ره‌م به‌ن‌ت، هه‌روه‌کو
 ئەوه‌ی "دکت‌ر عیسام واس‌ا" ئاماژه‌ی پ‌داوه. له‌ پ‌ک‌گه‌یشتنی ئەم
 هاودژانه‌یشدا، وه‌کو "یووسف ئەلخال" ب‌ی چووه، چامه‌ پ‌ش‌ویی
 هه‌ده‌گر‌ت و ده‌لاله‌ت‌گ‌ه‌ل‌کی جوان به‌ره‌م د‌ن‌ که پ‌او‌پ‌ن له‌
 شیعریه‌ت. له‌ ک‌ی هه‌موو ئەمانه‌یشدا ئەو که‌شوه‌وا شیعریه‌
 شه‌ق‌ده‌گر‌ت که له‌ ن‌وانی شته‌کاندا ج‌گیر ده‌ب‌ت. که‌شوه‌وا‌ی
 شاعریش ل‌ره‌دا که‌شوه‌وا‌یه‌ک نییه پ‌مان نه‌کر بیه‌زینه‌وه، چونکه
 ئەوی شاعیر فه‌زایه‌کی دینامیکی له‌ ح‌ی سه‌رده‌م‌ک ده‌خو‌ق‌ن‌،
 سه‌رده‌م‌ک نام‌ نییه به‌ ئ‌مه، سه‌رده‌م‌که به‌ ش‌وه‌یه‌ک له‌ ش‌وه‌کان و

كاتڤك له كاتهكان له لايه نهموه ئهزموون كراوه، يانی سهردهمی هه موومانه. بهمه دا بمان دهردهكهوت شاعیر ههر له سهرهتای سهرهتاوه خه می ئهوه بووه داها نانی په یوهندی تازه له نوان هگزه بنیاتنهرهکانی چامه، ههروه کو ئهوهی "عه بدولکه ریم عه بباس ئه لزوبهیدی" ئیشاره ی ب کردووه، بهرجهسته بکات. ههر بیه شوازه شیعریه که ی گاه و پگاه یشتن کی ئه رنیی به خیهوه بینووه که تهواو گونجاوه له گاه پگاه یشتنی خودی ئه و و هکاره سروشتیهکانی ئه و واقعیه نو یه ی کاتی نووسینی ئه م دهقه ها تبووه پشهوه.

(10)

ئه گهر زمان، بهگوهری "دیریک واکت"، هه موو شتڤك بکت و بونیادی دهق بگهیه ن، یاخود "یفاتر" گوته نی له بونیادی زماندا - دهق - بوونی هه بکت، ئه واهه وای خمان ههر له وه دا چ دهکهینهوه تا له چوارچاوهیدا ئامانجی خمان - که شیعریه تی چامهیه - بپکین، چونکه "تدیرف" گوته نی، شیعریهت بایه خدانه به بونیاده ئه بستراکته کانی کاری ئه ده بیی، که ئه مه ییش بگومان له فرمدایه. ههروه ها به پکی "ستفان مالارم" ییش ئه و کاریگه ریه یه که شت دهیه ن ته دی، نهک - کاریگه ری - خودی شته که خ.

یانی مامه له کردن له گاه مانای خودی شتهکان خماندا نهک له گاه مانای وشهکاندا وه کو ئه وهی "ان بارت" بی چووه، له حا ته یشدا که لڤك له نوان شتهکان و وشهکاندا له لایهک و له نوان په یوهندی شاعر به شتهکانه وه و په یوه ندیشی له لایه کی تره وه به وشهکانه وه دته دی. شیعریهت زرجار له پته ویی و یه کانگیریه ناوه کییهکانه وه سه رچاوه ده گر، زرجاریش له پته ویی و یه کانگیریه دهره کییهکانه وه، چونکه ئه م پسه یه هه میشه پسه یه کی په یوه ندگه رایه، یانی تڤك له په یوه ندیهکان له ناو ده قدا بهرجهسته دهکات - ههروه کو ئه وهی "دکت"ر ئه بو دیب "دهت - و جوو له یه کی سه روم یشه له نوان دنیا جیاوازهکاندا. استه ئمه له ده قدا ته نها به دوای کارنامه ی شعیری، یان به دوای ئه ستیکادا ناگه ین، به کو له لایه نی ده لالیانه وه ده مانه و شت کی پراکتیکیش بکت، به چ مانایهک؟ به و مانایه ی شوه و بوونی له واقع بدزینه وه، یانی بجه له به خشی نی جوانیهکانی، به باای واقعیشدا هه ماهه نگ بکت و وامان لڤگات هاوچوونییه کی هوا له نوانی ئه و دهقه و تفکرینماندا بدزینه وه، ئه گینا ئاسی چاوه وانیمان تڤك ده شکت.

چونکه ئه ده ب به گشتی و شعیریش به تایبه تی یهک هه هندی نییه، ئه ویش

وهكو واقع چەند ټهه ندييه، يانی ئه له ده قدا تهنه به دواي ده لاله تی بیه گرافیه ناگه ټټین، به ټکو پداو یستیمان به ده لاله دهره کی و فیکریه کانی ده قیش هیه - ده لاله وه زیفی و ټست ټیکیه کانی - نه گهر تهنه وامن کرد نهوا به ره می داهه نهرانه له کټ نټ کسته ټټ شنبیری و ټست ټیکیه کی دوور ده خهینه وه، یانی وه زیفه بایه خداره کی نه ده ب پشتگو ده خهین و فرهام ټشی ده که ین. که واته به گو ره ی نه مانه ی سه ره وه، ده ق لای "نه نوهر" ټټ وه کو نه وه ی "تیم سی ماسیووس" ده ټټ: به رجه سته ی نه زموون ده کات، نه زموونیش یانی به ریه که وتنی تاک له گه ده ره وه ی خیدا، یانی یاده وه ریی و پټټ سه ی گه انه وه ی په یتا په یتاش ب نهو یاده وه ریه، یاده وه ریی ههروه کو "سهر گن پټټ س" یش ده ټټ: کار کی له اده به دهر گرنگه، بیه به خیه وه په یوه ست ده کات و له گه ده هه کشانی ته من و نه زموونی زیانت نهویش هه له پکهاته یدا جگیر ده بټ. پرسپاری نه ټمه بگومان له نه زموون نه وه یه چی داینه م یه تی؟ نه نگه وه ام ب س و دوو زمان بټ، به ام زمان نه که هه داینه م ی نه زموونه، به ټکو داینه م ی فیکریشه. له وانیه نه زموونی نووسین ب "نه نوهر" یه که مانا بگه یه نه، که نهویش یاخی بوون و پرسپار کردنی به رده وامه. بگومان یاخی بوون له هه موو شت کی مه ئلووف و پرسپار کردنیش، که شاعر دیاری ده کات، نهویش پرسپار کردنه سه بارهت به خودی چاره سهر کردنی نهو بابه تانه ی نه ده ب زه قیان ده کاته وه. به ام شاعیر، مادامه که په یوه ندی به و زمانه وه هیه که به هیه وه ده سته وه یه خه ی بوون و خود ده ب ته وه، نهوا ناتوان ده ب ان له گه ده هیچ شت کدا بکات. چونکه نهو په یوه نديیه به زمان و مټووی زمانیشه وه ده یه سته ته وه، په یوه نديیه کی پکهه نهرانه یه و دابه انیش لای کاری نه کرده و مه حاه.

ئیدی لهم تانوپیه وه دینه سهر چامه ی (غریبی) - که چاره سهری بابه ت کی نه ستا ټریانه ده کات و هه هند کی هونه ریه نه ی قوو ټتر به ت کست به خشراوه و به هایه کی گرنگتری گرت ته خ و نه گهر ئامانج کی دیاریکراویشی هه بټ نهوا هه کایه ی ټتوا ټټ کی س فی گهرانه یه وه کو "پل فالیری" ده ټټ و نه فسوونئام زیشه. گنه انه وه یه کی شه ففاق لهم چامه یه دا باده سته، یانی پکهاته کی گنه انه وه گه رایه و هیچ هاو دزییه که نه وان یه که زمانیه کانداه دی ناکرت و زمانی ده ق تاب ټټی ل ټریکی و گهردوونیه، هه وه کو نه وه ی "کټ یرج" ئاماره ی پداوه، جا له بهر نه وه شیعریهت ده که و ته شو ټټ کی دیکه ده قه وه.

ئەم چامەيە لە س جوو ه پکها تووه:
جوو ه يە کەم: لە د يە کە مەو ه ب د ي شە شەم
جوو ه ي دوو ه: لە د ي حەو تە مەو ه ب د ي ن يەم
جوو ه ي س يەم: لە د ي دە يە مەو ه ب د ي شانزە هەم
لە جوو ه ي س يە مەدا خاوبوونەو ه وودەدات و گر ي دەق دەکر تەو ه,
ئیدی دەزانين کە چارەسەر نیشتمانە, نیشتمان ئەو شتەيە دەق لە
هە ناوی خ یدا هە يگرتوو ه و ک ن ت کست دەيە ن تەدی.

وتی: قوربان! ئەو ئا فرە تەي,
کە بە تە نیشتمان ت پە بوو..
وو خساری هەر لە وو خساری دايکەم دەچوو,
هەر کە بينيم, سلا مانيم کووچە کووچە ها تە پ ش چاو,
يە کسەر ئاگرم ت بەر بوو, د م پ بوو,
ببوورە ل م! خ ت دەزانی قوربان س ز و
قوربان! کە کە ه ي نیشتمان.. (غەریبی- زایە ه)

بە قوو بوونەو ه ي زياتر بە ناو ئەم شیعەرەدا پەي بە ئاستەکانی
دە بەين و دەزانين خاوەن وزە و د ي ک ي ئەفسانە يیە و دەرب ي خەم ک ي
ب پايانە کە هەند ک ي گەردوونی ي لە خ دەگر ت و ن ستا ئیایە ک ي
قوو ه دایمە زان دوو ه. ئەو ه ي ل رەيشدا بە وونی ب مان دەردە کە و ت
ئەو ه يە شاعیر ب ئەو ه ي مومارە سەي خەیا ه دا ه نە رانە کە ي خ ي بکات,
پ و یستە دا ب ان ک لە گە ه تانوپ ي ئەو پە یو ه ن د ییە م ر ییە ج راو ج ر
و ئا ئزانە بە ن تە دی, ئە گەر نا فیکر و خەیا ي لە ناو تە پوت ي زی
ژیا نە ئ ژانە يیە کە دا قە تیس دە ب ت و بەر هەم ک ي ناوازە ناکە و تە
ناو بەر هە مە کانییەو ه. ب گومان ووبەری ئەم دە قە
ک میوونیکاسی ن ک ي توند و ت ه ل گە ه وەر گەردا فەر هەم دە کات,
چونکە ئە زموون ک ي هاو بە ش دەردە ب ت - ئە زموونی غەریبی دايک و
نیشتمان و بیرکردنەو ه ل یان - و هەموو شت ک لە ئ گای خ یدا
دە گ ت, زمانە کە ي وەکو ئاماژە مان ب کرد ل ژیکییە و بە هایە ک ي
جوانی هونەرییانە دادە ه ن و هەر بە تەنها دەستا و ژ ک
نییە, بە ک و جەو هەری دە قیشە, هەروەکو "پ ل قالیری" ب ي چوو ه,
ئە مەيش تا ا دە یە ک ب خوە نەر چاو ه وانکراو ه.

چونکە ئ ست تیکای دەق و ئ ست تیکای خوە نەر یە ک دە گرنەو ه و کارل ک
لە ن وانیا ندا د تە ئاراو ه, ل رەيشدا مە بە ست لە کارل ک, هە ب تە
هاتنە ئارای کارل ک ي دەروونییانە و هونەرییانە ي و ئە گەر
هەردوو کیشیان هاو سەنگ بن, ئەو ه ي د تە ئاراو ه یە ک گرتنەو ه ي بونیادی
چاو ه وانییە کانه و دوا جاریش لەم بونیادی یە ک کە لە گرن گترین

ههروه‌کو ئه‌وه‌ی “ما کک‌م به‌دد” ب‌ی چووه، هه‌ر ل‌ره‌شه‌وه‌یه که هه‌مان هاوک‌شه سه‌بارته به‌ خو‌نهر د‌ته ئارا، یانی ئه‌گه‌ر ئه‌و بیر و باوه‌ئانه‌ی له‌ چامه‌دا ده‌رب‌دراون و ئه‌و بیر و باوه‌ئانه‌ی خو‌نهر یه‌کنه‌گرنه‌وه و هاوتا نه‌بن، ئه‌وا خو‌نهر نه‌ چ‌ژ له‌ ت‌کسته‌که وه‌رده‌گر، نه‌ پ‌شیشی قبوو‌ا ده‌کر و به‌های ‌استه‌قینه‌یش به‌ چامه‌ نابه‌خش. که‌واته‌ ئه‌گه‌ر ئاس‌ی‌چاوه‌ئانیی ده‌ق یه‌کسان ب‌ به‌ ئاس‌ی‌چاوه‌ئانیی خو‌نهر ئه‌و کاته‌ ده‌ق ده‌ب‌ته‌خاوه‌نی به‌هایه‌کی به‌ره‌ه‌ست و با‌ا، ئه‌مه‌یش له‌ ‌استگ‌یی شاعیره‌وه سه‌رچاوه‌ ده‌گر و هیچ شت‌کیش ‌است ناب‌ و کاریگه‌رییشی ناب‌ ئه‌گه‌ر له‌ ئ‌رگانه‌ ‌استه‌قینه‌کانی ‌استگ‌یه‌وه، له‌ د‌ا و کر‌کی ئه‌زموونه‌وه هه‌ئنه‌قوو‌ا ب‌ت، چونکه‌ نا‌‌استگ‌یی، ئ‌یه‌ت گوته‌نی هه‌موو به‌ها شیعریه‌کان ته‌فروتونا ده‌کات. هه‌موو ئه‌و شتانه‌ی “ئه‌نهر” یش له‌ چامه‌کانیدا ده‌رب‌یوون ب‌چهند و چوون له‌و د‌ا و کر‌که‌وه هه‌ئقوو‌ااون و باوه‌ئانی پ‌پانه، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی وه‌کو وتمان له‌ ‌استگ‌یی ده‌رب‌ینه‌وه سه‌رچاوه‌یان گرتووه، ‌استگ‌یش به‌ها شیعریه‌کان ب‌ هه‌میشه ده‌پار‌ز‌ت، چونکه‌ ئه‌گه‌ر شاعیر باوه‌ئانی به‌و شتانه‌ نه‌ب‌ت که ده‌یانکات به‌ بابه‌ت، ئه‌وا ده‌قه‌که‌ی ده‌نگ‌کی تری ل‌وه‌زایه‌ه ده‌کات، که ده‌نگی خ‌ی نییه. یان وه‌کو ئه‌وه‌ وایه ده‌قی که‌س‌کی تری نووسیب‌ته‌وه، به‌ام به‌ ب‌ ئه‌وه‌ی بتوان‌ تایبه‌تمه‌ندی و ب‌ن و به‌رامه‌ی خ‌ی پ‌ب‌به‌خش.

(11)

له‌ چامه‌ی (ک‌چی شاراده) یشدا، که بریتییه له‌ هه‌وت جوو‌ه و جوو‌ه‌کانیش به‌مش‌وه‌یه‌ن: (جوو‌ه‌ی یه‌که‌م: د‌ه‌کانی 1 ب‌ 7- جوو‌ه‌ی دووه‌م: د‌ه‌کانی 8 ب‌ 13- جوو‌ه‌ی س‌یه‌م: د‌ه‌کانی 14 ب‌ 19- جوو‌ه‌ی چواره‌م: د‌ه‌کانی 20 ب‌ 25- جوو‌ه‌ی پ‌نجه‌م: د‌ه‌کانی 26 ب‌ 33- جوو‌ه‌ی شه‌شه‌م: د‌ه‌کانی 34 ب‌ 45- جوو‌ه‌ی هه‌ت‌ه‌م: د‌ه‌کانی 46 ب‌ 51)، به‌ که‌که‌یه‌کی تاک‌ه‌وانه ده‌قه‌که‌ی بارگاویی ده‌کات و ده‌یکات به‌ گه‌واهیده‌ری ئه‌زموون‌کی تایبه‌تمه‌ند و تاک‌ه‌و، چونکه‌ پ‌‌ژه‌ی دا‌ه‌نهر “دکت‌ره خالیده سه‌عید” گوته‌نی، هه‌میشه تاکانه‌ و تایبه‌تمه‌نده.

ئیمشه‌و گیانه‌ خه‌ومه‌بینی:

زریان داری له‌ بن و ب‌خ هه‌ئنه‌ک‌شا
گه‌رداو ده‌ریای ‌ائه‌ف‌ان
که‌شتی ئه‌شکا... (ک‌چی شاراده - زریان)

له‌‌استیدا شیعری ‌استه‌قینه‌ خ‌ی سه‌ریشکی ت‌کشکاندن و بنیاتنا‌وه‌ی زمانه، شاعیر به‌دوایدا ناگه‌ت‌ب‌ ئه‌وه‌ی له‌گه‌‌ا ئه‌و

خەيا ھە داھانەرەيدا بىگونج ۋە ئىش لەسەر ئەزموونەكەى دەكات. زمانىش بى نكوو ۋە لى ۋەدا ھەموو خەس ۋە تە تايبەتمەندەكانى "ئەنەر" ھەگرتوۋە. سەرەتا سەرنج بى كىنتىكىستى گشتى چامەكە ۋەماندەك ۋە لەكەشۋەواكەيدا لەنگەر دەگرىن ۋە لەۋ ۋە سەرنج لە زمان دەدەين، زمان ئەزموونىكى دىكە ۋە جىاۋازى خى بەرقەرار دەكات، ئەزموونى جىاۋازى زمانىش لەم ناۋكىيەدا سەرسامىمان پەدەبەخش ۋە لەگە ۋە خىدا گى ۋە انكارىيەكى جوانمان بى فەراھەم دەكات. چىن ئەم ئەزموونى زمانە تەدەگەين، چىن لە زمانى شىعر ۋە دەگەين كە نا ۋە استەۋخ ۋە بىگومان بە بەراۋورد لەگە ۋە زمانى دەرەۋەى دەق ۋە ئەو كەل ۋە نەى لە ۋە وانىاندایە ئەو تەگەيشتنە دەبەتە ۋە استى. ئەمەى باسى دەكەين لەۋەۋە سەرچاۋە دەگرەت كە شاعىر ھەزموون ۋە دەسە ۋە تەۋاۋى بەسەر زماندا ھەيە ۋە لە ميانەى ئەمەشەۋە ھەزموونى بەسەر ئەزمووندا ھەيە ۋە ھاۋتاي ئەزموونى زمانى دەكات ۋە بەو شەۋە ھۈنەرىيە بىمانى ھەدەبىرەت. لەم ۋەۋەبەرەدا چارەسەرى يادەۋەرىيەكى تا ۋە ئازارۋىيە دەكات، ئەزموون گى ۋە ۋە بى تە يادەۋەرىيە، خەم ۋە ۋە قوۋىيەكى شەففاۋى لەخ گرتوۋە، يادەۋەرىيە ھەر گە ۋە ۋە يە كى كاتىيانە نىيە بى دواۋە، بە ۋە كو تەفكىرنىكى قوۋىيە لەۋ ئەزموونە بەسەرچوۋەى بى تە مایەى تەگەيشتن لە خود ۋە ئەمەيش دەتوانىن لەۋ ۋە سنوورەكانى ئەو خودە لەمیانەى ۋە ۋە ۋە كەۋتەيەۋە لەناۋ پەيۋەندى لەگە ۋە با بەتدا دىارى بىكەين.

ئەمەشەۋ گىانە!

سەرم لەشمى بەجە ئەھەشت

پەنجەكانم ھەئەۋەرىن

دەم سنگمى بە دەس ئەدەى ۋە بە شەقامەكاندا ۋە ئەكرد. (كىچى شازادە - زىيان)

بىگومان ئەمە جوۋ ۋەى دوۋەمى چامەكەيە، لى ۋەدا خود تەگەيشتنەك دەرەخات، تەگەيشتنى ئەۋەى كە ئەنجامى دواى لەدەستدانى خەۋىستەك چىيە!

دىارە ئەگەر شىعر تەك بىت لە ۋە ۋە ۋە ۋە ۋە پەپە ۋە ئەۋەى ۋە گەزەكى دىنامىكىيە لە ۋە گەزەكانى پەكەتەى دەرۋونىي ئەزموونى شىعرىي شاعىر، ۋەكو ئەۋەى "دكتەر كەمال ئەبو دىب" دەتە، ئەۋا لەم شىعرەدا ۋەك لە زەربەى دەقەكانى تىرىشىدا، دىمەنى ۋە ۋە دوا بەدواى تەدایە بە مەھكەمى پەكەۋە پەيۋەستن ۋە يەكانگىرۋونى ۋە گەزەكانى دى دەق دادەھەن، ھەرۋەكو چىن "تىمەسى ماسىۋوس" ئامازەى

پـداوه, ئـمه بهـرهو فهـزايهـکی شـعیری ئـاـسته دهـکات, ئـم فهـزايهـ, فهـزايهـکی ئـه بـستراکت نـیه, چـونکه له بـابه تـکی ئـه بـستراکتـه وه شـه قـی نهـگرتـوه, بهـکو بهـهـنگی هـهـمه جـری ئـه زـموون و هـهـژمـوونـه زما نـیه که ی دهـوـمه نـده, له پـناوی بهـرجهـسته بوونی خـیدا کـنتـکـستی و نهـکان له ناو یه کـدا دهـتـوـنـتـه وه و په یوه نـدییه کی گـشتگیر ده ئـافرـنـت, که سهـره نـجام به یه کـانگیر کردنی جووـه کانی ناو دهـقه شـعیرییه که یه کـتییه ک له ناو دهـقدا به دیار دهـخات.

بـگومان لهـم دهـقه یـشـدا پـله یهـکی دیار یـکراوی پـشـوی هـیه و بـته هـی ئـه وه ی چهـمکی (کهـلـن: یاخود مهـودای پـشـوی) بـته پـوهـری خو نـدنه وه.

سهـرم له شـمی بهـجـ ئـه هـشت,

په نهـجه کـا نم هـه ئـه وهـرین

دـم سـنگمی بهـ دهـس ئـه دـی و به شـه قامه کـاندا ئـای ئـه کرد.. (کـچی شـازاده - زریان)

له جووـه ی چـواره میـشـدا:

ووباری ئـم دنـیا هـموو له ناو دـما

تـر تـر گرـیان.. وتـیان بـگری.. (کـچی شـازاده - زریان)

بهـام له جووـه ی حـوته مـدا دهـگه ئـته وه بـ سهـره تا, بـ جووـه ی دووهم, که کاردا نه وه ی کرده یه که له په یوه نـدییه کی نـوان دهـره وه و ناوه وه دا سهـرچاوه ی گرتـوه - ئـه وـتر و خود - یانی ئـیشتنه له بـدهـنگییه وه بـ دهـنگ - جووـه, به تـایبه تـیش ناوه کیـانه جووـه ی خود به ئـاـسته ی کاردا نه وه دهـبات. له تـانوپـی ئـم دهـقه دا, دوور که وتـنه وه و هاودژبوونی یه که کانی ناو دهـق, که چـاوه وانییه کانی وهـرگر تـکـده دات و ئـمه به مهـودای پـشـوی ناودـری دهـکه یـن, زما نی دووهم پـکـده هـنن, واتـه زما نی مانا, که تـه هـه کـشی زما نی یه که م دهـبـ و له و که لـنه دا شـعیرییه ت بهـرهـم دـت, چـونکه دهـلاله تی وشـه کـان گـانکار ییان به سهـردا دـت, یان دهـلاله تی تـازه مان بـ داده هـنن له پـشت ئـه و دهـلاله تـانه ی ئـمه ده یانـزانـین, به مانای به تـا کردنه وه ی وشـه کـان له دهـلاله تـه کانی خـیان و بارگاویی کردنیان به دهـلاله تـگه لی نو, به مه یـش وشـه کـان زیـاد له دهـلاله تـک هـه دهـگرن و دهـبنه هـه گری خو نـدنه وه ی جـیاواز.

(12)

ئـه گـهـر شـعیر, وه کو ئـه وه ی "ئـه نـدریه بریتـن" بـی چـوه, په یوه نـدی گرتن بـت له نـوان ئـه وه ی دهـش درکی پـبـکه یـن و ئـه وه ی ناـشـ درکی پـبـکه یـن, ئـه و شـعیری "ئـه نوهر" ئـه گـهـر خود و بـابه تی تـه نه په ئـاندا یه

پردی کی له و نوانه اییه نده کرد و دنیا یه کی جیاواز و تازه ی بمان نده خو قانند، چونکه لای ئه و هیچ شتێك وهك خێ نییه، خود و بابهت به فیلته ره هونه ریه که یدا ئاواده کات و چیدی هگ و یشه یان له واقیعدا به شوه ئاساییه که ی خێ نادزر ته وه، به کو واقیع ته ده په نن و ده که ونه ئه و دیوییه وه، یانی واقیعه کی دیکه ده خو قانن، واقیعه ك ته نها له ده قدا بوونی هیه و هیچ له و واقیعه ناهونه ریا نه یه یش ناچت که سه رچاوه ی کاری ئه ده بییه و "یوری لتمان" به مهرجی هونه ری داده ن. ئه گهر به په چه وانیه ئه مه بوایه و هه موو شتێك وهك خێ ونا بکدرایه ئه و چان ده یتوانی شته کا نمان به جوان بکات، بمان ئه فسوون ئامز و سه رنج اکش بکات له کا ته کدا که وانین "نیتشه" گوته نی. ده قه کانی ئه و له پا وه زیفه شیعریی و فیکرییه کا ندا وه زیفه ی ئست تیکی خیان ده بینن، مانیفستی داه نانی کی جیاوازی ش ده که ن و به هایه کی ئه ده بیی با هه ده گرن و ئه و ئیلهامه به مر ق ده به خشن "ئ.ف. ئ.ا. لووکهس" گوته نی چیدی ژیان نایه خش پی. دیاره له بابه ته که وه به بابه ته کی تر و له دیمه نه کی ژیا نه وه به یه که کی تر و له بیر که یه کیشه وه به یه که کی تر فه زای خێ ده گواز ته وه و مانای تایبه تی خێ به مانه ده دات، فه زای چامه یش ده توانین به نن له لای "ئه نه ور" له سه فه زادادا گه شت ده کات:

یه کهم- فه زای خودییا نه ی تایبه تمه ند

دووه م- فه زای خودییا نه ی گشتیی

سه یه م- فه زای خودییا نه ی مر یی با

ئه مانه یش هه موو ئه و کارل ککرده قوو لانه ی نوان و نه کان و په کهاته کانی ده ق دایده ه نن که ده کر به سه روشتی هه سته کییا نه ی چامه ناودر بکر، ئه مه یش بوار کی هه ستیانه و و ناگه ریی خه یا بیانه یه که ته واوی چامه که تیایدا مه له ده کات، هه روه کو "دکتر ئه بو دیب" ئامازه ی په داوه. ئه و له قه م وه کدا قه تیس نام ن، چونکه شیعر داه نه رانه - که وامان له ده کات یی له ژیا نماندا بزانی و به ها کانی به خمان به په ویست له قه م بده ی - له شو ن کدا چه قنا به ست، یانی له شیعر کدا له م ه ق ناوه ست، له بهر ئه وه ی شیعر جوو هی هه میشه ییه، مه به ست له و دا چه ق به ست و یهك ده ق ک شمان بدات و هه تاهه تایه هه ر خێ به ره هم به ن ته وه، به کو ئه ند شه ی ئه و به بیر که یه که وه ناچه سپ، کار ف و دها و خێ ده گ و ت، خێ نو ده کاته وه، له په ناوی داه نانی فه زایه کی تر که په اوپ بهت له و نه گه ل و دیمه نگه لی دانسقه، به و فه زایه دنیا یه کی جیاکار له شیعر کدا ده خو قانن که لاسایی دنیا یه کی په شتر خو قاو

ناکاته وه و بهدوايشيدا يه ککى وه کو خى له ئهزموونى شاعيردا
نا ئافراند.

سهر هه ئه گرم, له و ئاتى غه ريبیدا
دوور دوور له ت, ئه چمه وه با وه شى خاك
ئواران.

وهك شمشا ل و و په نجه و بهر کى شوان به ج ب
ج ت ئه ه م.

وه کو شووشه كه په نجه ره ج به به و دهس بكاته ملي
ورد بوون

ج م ئه ه و ج ت ئه ه م (ك چى شازاده - زريان)

(13)

له ده قى (گو سورخى له هه ر مى مهرگا س ز ئه كا), كتوپ يى ه گه ز کى
دياره له مامه ه کردن له گه ده رب يندا, سه رسامى له م كتوپ ييه وه
سه ره ده دات, ت کست, هه روه كو "تيم سى ماسيووس" بى چووه, ئليم نته
جيا وازه كان پ كه وه ك ده كاته وه, به مەيش په يوه ندى جياواز له
ن وانياندا دروست ده ب ت: هه ر وه كو له جوو هى يه كه م و جوو هى
دووه م و تا اده يه ك جوو هى كانى تريشدا به اشكاوى سه رنج
ده در ت. ل ره دا زمان په يوه ندى يه كى استه وخى به ئه زموونى
ناوه كيان وه هيه و ب ته كه ره سته يه كى هونه رى و له ل كچوونى به
زمانى يه كه م- زمانى هاو به ش- داما راوه و كه وت ته ژر كار يگه ريه
خودى و با به تيه كان و په يوه ندى يه كى به تينى خودى و با به تيه نه
به ژينگه يه كى مر ييه وه به رقه رار كردووه, چونكه كه له پوورى مر يى
سه رچاوه يه كه له و سه رچاوه حيانى سه رله نو شاعير به ره ميان
ده ه ن ته وه و له ده قه كانى خيدا ته وزيفيان ده كات, هه روه كو
ئه وهى "دكت ر عيسام واسا" ئامازهى ب كردووه.

تيايدا به ش وه يه ك له ش وه كان "ته واوى حى مر ف" به رجه سته ده كات
وه كو ئه وهى "ك پيرىج" ده رى ب يووه, ل ره دا شاعير له به رگرته وهى
دنيا ته نجام نادات, به كو به ج ر ك له ج ره كان چالاكويه كانى
ته واوى حى شاعير ده توان دنيا وه ربه رخ ن, ب نموونه به خشىنى
ت گه يشتن و درك كى نامه ئلووف و تازه و سازگار به شته ك ن و
ئاساييه كان, پ به پى ئه وهى "گره يهام ئال ن" وتوويه تى. ب گومان
با به تى شاعيريش چيدى ئه و شته نيه كه به وه وه سف بكر ت له ده ره وهى
شاعيردايه, به كو له استييدا "ته واوى حى مر ف" و ته نانه ت حى
شاعير خ يشيه تى. چونكه شيعر- وه كو ئه وهى ناوبراوى پ شوو ده ت -
ئه ركى به رينتر كردنى دنياى هه ستيارى ئاده ميزاده و مه ودای

فراوانتر به‌خشینه به هه‌نده‌کانی هه‌حی مره‌ق.

لهم ده‌قه‌دا زمانی شیعریی په‌په‌په‌ی ده‌ره‌ی‌ینی "دکت‌ر فاتح عه‌للاف" زمانه‌کی وه‌نه‌یه و تازه و جیاوازه و ده‌وه‌مه‌نده به‌ژیان و نه‌زموون، بیرکردنه‌وه‌ی شاعیریش هر وه‌نه‌یه، چونکه له‌ناوه‌وه‌شته‌کان ده‌بین و هه‌خستنه‌کی چه‌نه‌تیانه‌ی وشه‌کان نه‌نجام ده‌دات، نه‌که له‌ده‌ره‌وه. نه‌وه‌تا له‌ره‌یشدا دیسانه‌وه که‌نه‌ت‌کست دیاریکه‌ری شیعریه‌ته، یانی شیعرییه‌ت دوا‌ی زمان که‌وتوو، واته‌زمان وه‌کو گشت‌که‌شه‌ق‌ا ده‌گره‌ئینجا نه‌وه‌ده‌ی، نه‌که له‌وشه‌کاندا قه‌تیس به‌نه‌، چونکه نه‌گره‌وشه‌وزه‌یه‌کی گه‌وره‌شی هه‌به‌ت و له‌که‌نه‌ت‌کست‌کی دینامیکیدا جه‌ی نه‌که‌را به‌ته‌وه نه‌وا له‌ده‌لالاتی جیاوازدا نات‌ه‌ته‌وه. نه‌مه‌ش نه‌وه‌ده‌گه‌یه‌نه‌ شیعرییه‌ت له‌ده‌ره‌وه‌ی شیعردا بوونی نیه، له‌ده‌ره‌وه‌یدا په‌کنایه‌ت، له‌ناوه‌وه‌ی خ‌یدا ده‌سکه‌ت، له‌واقع و ژیا‌نه‌وه‌سه‌رچاوه‌ده‌گره‌ت و ده‌ره‌نجامی نه‌زموون و دنیا‌بینی و گه‌شه‌نگای شیعریی جیاواز و تایه‌تمه‌نده. به‌هه‌له‌ده‌ره‌وه‌یدا بوونی نیه، به‌که‌په‌یوه‌ندی نه‌وانی وشه‌کان دیاری ده‌کات، واته‌له‌ناو که‌نه‌ت‌کستی شیعردا قه‌تیس و بونیادی نه‌وه‌که‌نه‌ت‌کسته ده‌یه‌نه‌ته‌دی.

په‌له‌مه‌لی سه‌رکه‌شم دی به‌وه‌اتی به‌فر نه‌ه‌یشتن
وتم به‌کو؟!

ده‌ختم دی نیازی که‌چی ساری هه‌بوو
وتم به‌کو؟!

له‌به‌رزایی به‌ده‌نگیا...من نه‌سووتام
له‌دام‌نی خام‌شیا...وه‌ستا بووم و هر هه‌امام
وتیان هه‌تاوی نه‌م شاره‌مردوو‌یه‌که
له‌تابووتی هه‌وره‌کاندا هه‌اکشاه
وتیان هه‌تاوی نه‌م شاره‌ش سوار‌که
سه‌رتاپای نو‌قمی خو‌ناه... (گو‌سورخی له‌هره‌می مه‌رگا سه‌ز نه‌کا -
زریان)

لهم چامه‌به‌یارا و سه‌رزنده‌یه‌دا، به‌هه‌منی سه‌رنجی نه‌وه‌ده‌درت
که نه‌وه‌په‌اوپ له‌هه‌ح و جووه‌انه، چه‌نه‌ده‌لاله‌ته‌جیاوازه‌کانی
خ‌یان داده‌مه‌زره‌نن و مانای ته‌واو جیاوازمان په‌ده‌به‌خشن، یانی نه‌م
وه‌نه‌ - له‌استییدا له‌نه‌بوونه‌وه‌نایه‌ن، به‌که‌له‌واقیعدا
بوونیان هه‌یه و شاعیر سه‌رله‌نو هه‌نه‌ریانه‌بونیادیان ده‌نه‌ته‌وه،
به‌گومانیش په‌په‌په‌ی هه‌چوون و باری ده‌روونی و کاریگه‌ری ده‌ره‌وه و
نه‌وشته‌نه - پاش بونیادنا‌نیشان چیدی وه‌نه‌ی واقعی نین وه‌کو

گوتمان، به ڪو وڻهي خودين، وڻهي هونريپانهي خودين و له واقعدا بوونيان نادزرتهوه، بهم پيشهش جيهان ڪي داهنراوي دهو له مه ند و سهر به خن نه ڪ ڪي ڪراو. بهش ڪيش له و نه کان ل ره دا له جوو هي يه ڪه مدا به وهسف دروست ڪراون و له جوو هي دووه ميشدا به ل ڪچوواندن دروست ڪراون: هه تاو مردوويه ڪه - هه تاو ش سوار ڪه.. و ل ڪچوواندن له نوان يه ڪه زمانيه ڪا نيشدا په يوه ندييه ڪي تاب ڪي پشويان تدايه، ههروه ڪو "تد ر ڦ" وتوويه تي. ل ره يشدا شيعرييه دينا ميكيه ت ڪ ده خاته ناو زمانه وه، ياخود پ ڪ سهي جوو هي ناوه ڪيپانه يه هه وه ڪو "پل ڦاليري" ناوي بردووه، يان نه يه ڪا نگيرييه ناوه ڪيپانه يه ڪه شيعرييه تي ل هه ده قوو، نه مهش واته پ ڪ سهي خو قاندي زمان ڪي تازه يه له ناو زمان ڪي تر دا.

چامه ڪه له پنج جوو هه پ ڪها تووه و جوو هه ڪا نيش بهم ش وه يه ن: جوو هي يه ڪه م: د ه ڪا ني 1 ب 6- جوو هي دووه م: د ه ڪا ني 7 ب 12- جوو هي س يه م: د ه ڪا ني 13 ب 21- جوو هي چواره م: د ه ڪا ني 22 ب 31- جوو هي پ ڪنجه م: د ه ڪا ني 32 ب 46. بونياده ڪه شي له جوو هه و ڪارل ڪي نوانيان پ ڪد ت و ڪ ن ت ڪستي ده ڪه ته واو ده ڪن و ئيدي دهق له ڪ تاييدا خاوده ب ته وه و له جوو هه ده ڪه و ت، ياني بهر ڪه ما له خ ده گرت و نا ڪرت بخر ته ناو ڪ ييه ڪي له مه باشتهروه.

مردن ڪ يه و نه چم نه خشي شهنگ و تازه ي

نيشتماني غهريپاني ل نه ه نم.. (گو سورخي له هه ر مي مهرگا س ز نه ڪا - زريان)

ده ڪر ل ره دا بووتر تاقه ئا مانجي شيعر، وه ڪ شيعر خي، هه ته نها نه وه نييه په يام ڪ بگه يه ن، به گو ره ي نه وه ي "ما ڪ ڪ م به دد" ده ي ت، چونكه شيعر، نه گهر چي ده ب خاوه ني په يام ب، به ام په يام ته نها ئا مانجي نه وه نييه، به ڪو ناوبراو وته ني، خودي نه ر ڪي چامه نه وه يه خي نه زموون ب ڪرت و ب ب ته سهرمه شق، ڪه ده ڪر به ش وه يه ڪي تر نه مه دهسته واژه ب ڪر، ياني پ ويسته نه ر ڪه ڪي نه وه نه زموونه فهراهه م ب ڪات ڪه بجه ب نر ت، له بهر نه وه ي ب نه مه نه وه نه زموونه بايه خداره و به هاي پ ده ده ين، چونكه هه وه ب گه يشتن به شت ڪي ديار يڪراو وه ڪو نه وه ي "عه بدولوه اب نه ل به ياتي" ده ت. ب يه هاوڪات نه وه نه زموونه بريتييه له نه زمووني زمانه وانبي و هزر و حزر و ئاره زوو و ههست و س ز و ياده وه ري، نه مه يش واده گه يه ن ڪه شته ڪا ني ل بردوو له ناو پ ڪها ته يه ڪي گ نه وه ييدا ئا ماده ده ڪا ته وه.

-مردن..مردن ڪه نار ڪي شين و ته ه

نه واران پياسهي تيا نه ڪه م..

وائه زانم شهستهی گولله باران کی گورگه زبیه و
له سهر سینگ و ناسی شانم په لکه زبینه نه خش نه کا.. (گو سورخی له
هرمی مهرگا سز نه کا - زریان)

(14)

نووسین ب شاعیر، وه کو "به ختی بن عوده" ده ت، به و پیه یی هه گری
تموو کی ئایینده خوازانیه و خواستی مانه وهی هه یه، پوه ره
شعریه کانی بهر له خی به ج هشتوو، هم به ج هشتنه دابان
ناگه یه ن- به مانای پشت کردن له که له پوور و داه نانی ابردوو-
چونکه ئمه له دایکبوی ناو که له پوور کین و ب هه میشه په یوه ندی
له که دا بهر قه رار ده که ین له پناوی ئه وهی دیا گمان له که یدا
به رده وام ب ت، ههروه ها له پناوی ئه وه یش ده سته بهرمان ب ت ب ئه وهی
دوچار بتوانین ده وه مه ندی بکه ین و تپه ئنن، له بهر ئه وهی
له استیدا داه نان، ین نو گهری گه شه کردن کی هزری و ئحیه و
قوو بوونه وه یه به ناو سهرده مدا و هه و ست کی نو یه بهرام بهر به
پرسه کانی زیان و هاوکات ههروه کو "دکتر فاتح عه للاق" یش ب ی چوه:
په یوه ندیه کی به رده وامیشه له که ا که له پوور و ههروه ها دابان یشه
ل ی، ت گه یشتن و په ی بردنی "ئه نوهر" یش به وهی ک شهی داه نان
له استیدا گه وه ری تازه گهریه و هه و ی ب چاره سهرکردنی له ه و تی
شعر نووسیندا پزه تیقانه بهرجه سته ده ب ت و ئاوو دانه وهی ت دا
نا ب ت و یه کین به ره و پ شه وه ده وات.

هنگه ئه میش هاویری "به در شاکر ئه لسه یاب" بوو ب که له شو ن کدا
وتوویه تی: (ده ب شتگه لک بنووسین له سهرووی ئاستی جه ماوهره وه
ب ت، چونکه جه ماوهر له لایه نی شارستانیه وه دوا که وتوو، ئه گهریش
بمانه و شانه شانی ب ی ن، ئه و ا پویسته کلتووریانه و
شارستانیه دوا که وتوو بین و واز له قووایی و هونه ر و ز ر شتی
تریش به نین.) بیه له ده قی (وه ره خوار.. ئه ی خواکه ی غه ربان له
که لکه ی هه وری ئا ه وه وه ره خوار..) دا په یوه ندیه باوه کان
ت کده شک ن و په یوه ندی دیکه بنیات ده ن ت و بهم چامه یه ده مان
گه ته وه ک ن ت کست کی م ژووی و گرنگیشه له و ک ن ت کسته زه مه نیه
حای بین ب ئه وهی به های ده قه که مان ب وونب ته وه و له بارود خه
م ژووییه که ی ت بگه ین.

به ام گیانه هر که ویستم ته نیا شاعر ب ت ب م

لزمه ی فرم سک بوو به د و بوو به سنووری

و ا ت..

ناویان نا واتی گریان.. (وه ره خوار.. ئه ی خواکه ی غه ربان زریان)

شيعر، ههروه كو "وردزو پرس و شلیش" بی چوونه، هه میسه بهر له
کمه گاخی تازه ده کاته وه، ئهوسا له سهر کمه گا و مژووش
کاریگه ریی گرنگی ده بت، چونکه شاعیر کهسه که ده توان به شوه یه
له شه کان پهی به داهاتوو بهر بت، ئه میسه له "تگه یشتنی
با به تیانهی ئه و پاراد کسانه ی یاسای ژیان تژی ده کهن، ههروه ها
تگه یشتن و کهشفکردنی لژیکی جوو له و بزووتنه وهی مژوو و
کارل ککردن له گه ها ووداوه کانی سهردهم دا، دید و دنیا بینیه کی
گشتگر و توانای تپه اندن و ووکردنه ئایینده ی پده به خشن" ک
وه کو ئه وهی "عه بدولوه هاب ئه له بیاتی" ئامازه ی پداوه.

له م چامه یه شدا، که به هه ی ئه و ناوه که بهرزه و به هه ی
خ تپه اندنی تاکه وه تیایدا و هاتنه گه ی منی کوه، ده توانین به
دوودیی به یه ک که له گرنگترین و جوانترین چامه کانی شیعری ساانی
حه فتاکانی سه ده ی پشو و دواتریشی له قه م بدهین،
چونکه "لکه وته نی له زهرووره ته وه هه قوو اووه و ئهزموون کی
به رهه ستمان به ونا ده کات. جگه له وه ده ق کی خودگه رایشه، به م
خود، ههروه کو "لووسیان گدما" ده بت: له کرده ی مرپیانه دا چین و
توژه، هه هندی ئمه هه ده گر بت، ئمه یه له بهر ئه وهی ههستی ک
ته نها له ناو ههستی تاکی هه موو مر ق کدا هه یه، یانی ئه گهر
هه هندی کی کمه هایه تی به تا بدهین، ئه و خود، خودی تا،
نماینده یی خودی گشتیی ده کات و له استییشدا پکهاتوو له ت ک
په یوه ندی ئا زی نوان خی و بابهت و سه ره نجامیش ئه و داه نانه ی
خود ده یه نته ئارا بنیات کی کمه هایه تی هه یه، ههر به پی
به چوونی "گدما" خی.

واته له خگرتنی هه هندی دیکه به خود پژهی ویران کردنی خود
نییه، ههروه کو ئه وهی "پل یکر" ده بت، به کو پژهی خوده به خ
بنیاتنا وه، له بهر ئه وهی ژیان پا نه ر بتی، نه ک مردن پا نه ری بت.
ئه و مه ودا یه ی ده که و ته نوان ئه و دوو پا نه ره شه وه به شوه یه کی
دیکه هانی ده ده ن، هانی ده ده ن ک تایی به شوه یه کی دی بین و
مردنیش تاقه ئامانجی ژیان نه بت.

که ئه نووسم، ئه بم به پسته بهری ت و
نامه ی شادیی به ئاواره ی ناو شه قام و باغچه ی هه موو
شاره کانی دنیا ئه بم

ئه بم به لاوکی ناو گه لیلی و چیا و
له سهر دوو شه پالی زر کورت

به ناو سنگی ئه وانه دا په خش ئه بمه وه

مردنیان ئه کرده پیان... (وه ره خوار... ئه ی خواکه ی غه ربان... زریان)

بـیه لـره دا دهق لهـگهـا جیهاندا یهـکانگیر دهـبـت و جیهانیش دهـبـته چامه، وهـکو ئهـوهی خـمان و خودی ئهـوانی تریش لهـ میانهی چامهـوه ببینن. بـگومان پـشوهخت ناوینشانهـکهیش فهـزایهـك بـ ئهـم جـگـگـگـیه فهـراههـم دهـکات که بریتیه لهـ فهـزایهـکی ناسهـقامگیر و پـ پـشـوی، ئینجا کـمـهـك تهـداعی چـوپـ و بهـدوای یهـکدا هاتوو تـنـکی گـگـانهـوهـنامـز، یاخود وهـکو ئهـوهی "تـدـرـق" بهـ مـنـگـگی شیعریهی ناودـری دهـکات، بهـم تـکـسته دهـبهـخشن و ئهـویش اـبردوو ئاماده دهـکاتهـوه و وامان لـدهـکات ئهـزموونه ناوازهـکانی دنیا که مان بـژـین و ژیا نمان دهـوهـمهـندتر و هـنگـگـژتر بکهـین.

خـ من چهـمه زستانه نیم ههـر هاوین هات هـهـپـووـکـم
 ئهـستـره نیم، شهـو نهـبـ نهـتوانم بـفـم
 خـریش نیم، بهـ باـهـ مهـله، بهـ ئـژـدا ئاسمان تهـی بکهـم.. (وهـره خوار.. ئهـی خواکهـی غهـریبان.. زریان)

زمان لـره دا شتـکی تر بهـرهـم دهـهـنـت، عهـشقـك که مهـندکـشی وهـرگر دهـکات، وشه پهـیوهـندییهـکی پیرـز لهـگهـا وشهـدا پهـیدا دهـکات، وشه لهـبهـر وشهـی تر دـته ناو ئـستهـی شیعریهـوه، وشهـکانیش بهـ سروشتی خـیان شیعریهی نین، بهـکو تهـوزیفی شیعریهی شیعریهـتیا ن پـدهـبهـخش، یانی وشه شیعریهـتهـکهـی بهـدی نایهـت تهـنها لهـو سیاقهـدا نهـبـ که دهـکهـوهـته ناوییهـوه. یاخود با ئهـمه بهـ جـرـکی تر دهـربـین، شیعریهـتهـکهـی ئهـو کاته بهـدی دـت که وشهـکان پهـیوهـندی نوـ بهـدی دهـهـنـن و سیاقـکی جیاواز بهـرقهـرار دهـکهـن. ئهـو وـنـانهـی که بهـ چهـمکی بهـراووردکردنیش لـرهـدا دروست کراون، لهـ بهـیهـکداچوونی هـهـهـنده مـرـیهـکهـنهـوه بهـرهـم ها توون، هـهـهـندی سروشتیهی یانی خودیهی و هـهـهـندی گهـردوونیهی، یانی بابـهـتیه بهـ دهـربـینی "دکتـره خالیده سهـعید" و خود شهـقـی پـهـهـشیوون، خود کـکهـرهـوهی کـمـهـك دهـقه که لهـ جیهانهـوه وهـریان دهـگر، جیهانیش پـاوپـه لهـو دهـقانه و هـهـوی هـهـگـگـانهـوهی مانا و ناوهـهـکهـکانی دهـدات و هـهـروهـها لهـ دهـلالهـتهـکانی خـیشیان بهـتاـیان دهـکاتهـوه بـ ئهـوهی بهـ هـهـهـندهـکانی ئهـزموونهـکهـی خـی و دنیا بینیهی خـی بـ گهـردوون و ژیا ن و بوون بارگاویان بکات. ئهـم دهـقه ئاوـنهـیه که نهـخشهـی دهـروونیهی تاکی پاش نسکـی "ههـزار و نهـسـد و هـفتا و پـنجـی" ئـمه پیشان دهـدات که چـن ههـستی خـی لهـ کاریگهـرییهـکانی ئهـو کـسته گهـورهـیه خـی دهـکاتهـوه و بهـ وزهـیهـکی باـای ترهـوه بارگاوی دهـکات.

چـن کـپ ئهـبـم؟!
 سهـرم پـشانگای مردنه و تا بـلـکانی ههـموو هـشن،

سوورن، ئا،ن، خەمەمەشین..
سەرم ژوورەکی چوار گەشە یەك پە ییە
تە ی تیا دیلی، سەرت بەسەر ئەژنە کانتا شەبە تەوہ.. (وہرہ
خوار.. ئە ی خواکە ی غەریبان.. زریان)

بە پە ی "جان کەھین" یەكەك لە خەسە تە جەوہەرییەکانی شیعرییە تی دەق
نا وونیی و تەمومژاوی بوونەتی، ئەمەیش لەم دەقە ی "ئەنوەر" دا
لەوہوہ دەت کە "ئەنوەر" زمانی ئامازە بەکار دەھەند و شەوازی
نااستەوخ لە دەربە ی بەکار دەبات و چە پە ی دەربە یینیش لە
شیعەردا، ھەرہوہ کو ئەوہ ی "دکتەرە خالیدەسەعید" دەت، دەربە یینی
نااستەوخ یە.

دوہند ووباری گریان ی دایکم
تەمی ئاسە ی ئەشەردەوہ و بەھەداوان ئەپەرسی
کوانە بەندەری پەکەنین؟!
یان:

بمکە بەسەر، بمکە بەبا
بە مەلی سەر و باا کراو
بمکە تابلە ی ئاگرینی بەر ھەتاوی "گەیا" کردە و
بە پەنجە ی ئەو ەنگەکانم ئاو تەکە و
با ھەژاران لەناو ژووری دەروونیا نا ھەمواسن
چەن کپ ئەبم؟! (وہرہ خوار.. ئە ی خواکە ی غەریبان.. زریان)

ئەمە بە یە لەم زمانە حا ی دەبین چونکە ھەر تەنھا ئەسک و پرووسک
نیە، بەکو خوەن و گەشتیشە، تەنھا قەب نیە، بەکو ەحیشە،
ھەو ەکی جیددیشە بە تەگە یشتنی جیھان، کە لەاستیدا ەکی گەورە
و گرنگی بینووہ لە خوەقانەنی دنیای شاعیر خە ی وەکو "عەبدولوەھاب
بە یاتی" لە شوہندەدا دە ە و شەقەیش بە کا تەکی دیاریکراو دەبەخش
و چارەسەری کەستەکی بەپایان دەکات. لەم تابلە ئەستەکییەدا
ھەموو دەربە یینەکی ھونەرییانە جوو ەنەوہ ی پشەوییەکە لە نەوان
ھەنووکە و یادەوہری، لە نەوان تازە و کەن و یەکانگیربوون و
یەکبوونی بابەت، میزاج و باری دەروونی و دنیا بینییەکی جیاواز و
زمان، کە زمان ملکەچی سەرشتی ئەم دنیا بینییە جیاوازە یە، وەکو
ئەوہ ی "دکتەر عیززەدین ئیسماعیل" بە ی چووہ، لەناو یەك بەتەدا و
لەکەدایینی یەگرتووہکان و کەکردنەوہ ی لەکەدووہکان
بە پە ی "تەدەرەق" فەزایەکی جیاوازیان بە دەق دروست کردووہ و کارەکی
داھنەرانە ی بەھااریان خوەقانەووہ، چونکە بونیادی چامەکە، یاخود
یەكەتییە بابەتیانەکە ی بریتییە لەو داوہدەزووہ ی و ەنەکان و

دەربەینەکان ٲٲکدەخات ٲٲبەٲی گوتەى "دکتٲره خالیدە سەعید" و چینیکی زیندوووانەى نەشونماکەرى ٲٲدەبەخشٲ.

ئەگەرچی چامەى(وەره خوارٲٲئەى خواکەى غەریبان...) وەکو گوتمان مٲنٲٲٲٲگکی قووٲه, مٲنٲٲٲٲگیش وەکو دەزانین لەگەٲا خٲدایە, بەٲام ئەم خٲیە خٲیەکی دەستەجەمعیە و بە کەٲکەٲەى میللەتٲك بارگاویە و دایەٲٲگکی لەگەٲا دنیاکەى بەرقەرار کردوو و ئەمەیش ئامادەگیەکی هونەرى ٲٲبەخشیوو. وەکو ئاماژەمان ٲٲدا ئەم خٲیە ٲههەندٲکی گشتی وەرگرتوو و لەو ناپاکیەى بابەت لەگەٲا خوددا کردوو یەتى سەرچاوەى گرتوو و سەرەنجامى کاریگەرى ئەو دٲخە ناهەموارە مٲژوویییە کە دەستەویەخە ٲههەندە ناوەکیە تەنیاکەى- ٲههەندە دەروونیەکەى- ئەو بٲتەو و ھەوٲدەدات لە ٲٲگای ئەم مٲنٲٲٲٲگەوہ گرٲکانى بکاتەوہ.

گەر شٲت نەبم من لە کوٲ و دەس لە ملی وٲات کردن لە کوٲ؟!
گەر شٲت نەبم من لە کوٲ و ھەٲمژینی ھەٲاٲەى لٲوی
"کا بوول"ی یار لە کوٲ؟!

من نامەوٲ لە وٲاتى غەریبیدا سەرى تاسەم بندٲمەوہ
من دٲا...دٲم لە بٲتەى لەشما غەریبە
ئەى خواکەى غەریبان تٲ!

لە کەلکەى ھەورى ئاٲمەوہ بە ٲٲی ٲەتى
کەى دٲیت و کەى تٲ ٲەيامٲ بٲ مە دٲنى و
کەى بە ھەموو جیھان ئەٲٲی:

ئا ئەمانە جگەر گٲشەى بٲ ناز کەوتوو زەوى منن؟! (وەره
خوارٲٲئەى خواکەى غەریبان..زریان)

"ھٲنرى جەیمس"دەٲٲت: قووٲترین کواٲیتی کارٲکی هونەرى ھەمیشە کواٲیتی ھزر بەرھەم ھٲنەکە یەتى, یانى ٲەنگە شیعەر ھزر ٲٲشکەش بکات - وەکو لٲرەدا لەم شیعەرە و لە چەندین شیعەرى تریشیدا - ئەویش بە بەرجەستە کردنى ئەم ھزرە لەناو ٲٲکخستنى وشەکاندا. بەٲام بەھای شیعەرٲك وەکو شیعەر تەنھا بریتى نیە لە گرنگى ئەو ھزرەى دەرى دەبٲٲت, چونکە ئەگەر وابٲت ئەوا شیعەرەکە ٲاش ئەوہى ئەو ھزرە دەقٲزٲتەوہ کە ٲٲشکەشى دەکات ئیتەر وەلا دەخٲٲت, ئەمە نزیکە لە قسە یەکى"ما ٲٲکٲم بەدد"وہ و مانای ئەوہ یە شیعەر لەٲٲناوى یەك ٲههەند, یاخود یەك لایەنى دیاریکراوى ناخوٲنرٲتەوہ, بەٲکو خاوەنى ٲههەندى دیکەشە, کە ٲٲویستە بٲ وەرگر, چونکە خوٲندنەوہ هونەرە, هونەرى چوونە ناو دنیاى دەق و ٲەى بردنە بە شاراوەکانى ناوى و ئەوہى گرنگیشە تیایدا ئەو ئەزموونە خەیاٲییە کە لە کاتى

خوځندنه وه یدا تا قیده کړۍ ته وه و له ته کیدا ژيان ده کړۍ ت، نه ک هر
ته نها نه وه هزرانه ی به وشه ده ریا نده بۍ، نه مه یش ۍ ووانینه چامه
وه کو گشتۍ ک ده گه یه نۍ نه ک که مکړدنه وه ۍ هه ندۍ ک له ۍ هه نده کانی.

نه بم به سواره ی گه رده لوول له هه موو لووتکه و یا ۍ کتا
نه چریکۍ نم

نه بم به کاروانی هور و له کۍ چه که ی هات و نه هات
گوۍ ی باران و پۍ که نین بۍ سر لۍ و و که زیی زهردی
“زین” نه هۍ نم..

به چی.. به چیم نه که ی بمکه و مه به ره دره ختی پایز و
به خه مباری تۍ م مه ۍ وانه
گه ر گه ۍ اکان ت و هریون.. ده ها نه وه شیعره کانم!
نه گه ر زه ویت ده س ناکه وۍ

ۍ هگ و ۍ یشی توند و تۍ ۍ تر تیا داکوتی
په نا بۍ قووۍ ایی دۍ م بۍ نه..

به چیم نه که ی بمکه و مه گری.. (وهره خوارۍ.. نه ی خوا که ی
غهربان.. زریان)

سهره نجام خوځندنه وه ی نه م چامه یه گه شتۍ کی سهیره، گه شتۍ کی
ته مومژاوییه نه ک به ناو ئاسته ۍ وو که شه که یدا، به ۍ کو به ناو ئاسته
قووۍ له که یدا، چونکه وه ک دیاره گه شتۍ ک نییه به ناو وه سف و
ۍ استه وځۍ یدا، به پۍ چه وانه وه ۍ چوونه به ناو قووۍ اییه نه فسووناوی
و سهیر و سه مهره کانی ده قدا - ده ق که بریتییه له جهسته و ۍ ۍ ح -
ۍ ه نکه جهسته له م گه شته دا نه وه نده ماندوو که ر نه بۍ ت، به ۍ ام ۍ ۍ ح،
بۍ گومان به ئاسانی ده سته مۍ ناکرۍ ت، له بهر نه وه ی وه کو جهسته
ماددی و فیزیکی و به ره سه ت نییه، به ۍ کو بوونۍ کی
میتا فیزیکیانه یه، بوونۍ کی مه عنه ویانه یه و دنیا یه کی پۍ ته مومژ و
نه بسترا کتئامۍ زه و پۍ ویسته دید و زهین و هۍ ش و هه سته کان گه ۍ انی
تۍ دا بکه ن و بیپشکنن و شه قۍ ا به ده لاله ته قووۍ له کانی ببه خشن.

چۍ ن کپ نه بم؟!

“به مۍ” نه گرمه کۍ ۍ و “سیروان” له چاوما هه ۍ نه گرم

له لیته و هه ۍ گی مۍ ژوودا دۍ م و ده چم

گۍ رانی بۍ ۍ ووبارۍ کی که نار ون نه ۍ م.. (وهره خوارۍ.. نه ی خوا که ی
غهربان.. زریان)

ئیتړ لۍ ره به دوا وه جووۍ له کانی چامه که ده ست به خاوبوونه وه ده که ن و
دوا جووۍ له ده بۍ ته جووۍ له یه کی باز نه یی، به واتا ده گه ۍ ته وه بۍ

سهره تا که کۆتایی شیعره که شه، هم بۆ ئه وهی جهختێك بۆت له سهر هه بۆستی گشتیی دهقه که و بهردهوامبوونی ئه وه بۆسته و هم بۆ ئه وهی بهرکه ما بیه کیش بخوێن.

(15)

له استیدا ئه گهر چامه خاوه نی دنیا بینیی و بین بیه کی تازه و جیاواز بۆت، ئه وای بۆجگه له فۆرم بۆکی جیاواز ئاسۆی چاوه بۆانییه کی تازه و جیاوازی بهرهم ده بۆن و مه رجیش نییه له گه بۆ ئاسۆی چاوه بۆانی هه موو خوێنهرێك بگۆن، یان یه کبگر ته وه. دیاریشه، نهك ههر ئهم چه ند ده قه ی که نهختێك به دوورودرێژی هه بۆسته مان له سهر کردن، به بۆکو ده کرێ قسه ی زۆری تریش له باره ی بهرهم هه بۆنان کی جیاوازی شیعریه ت له هه ند ده قی تریشیدا بکرت، که ئاستی هونه ریی و شیعریان هه یچ له مانه که متر نین، بۆ نموونه: زریان، نوو بۆانه ی خۆشیستی و باران، ئای تاتیانای شه نگ، بده ره ده س سه رما و سۆه و هی تریش. دیاره له دوا ی "زریان" ی شه وه ئه گهر چی بونیادی فۆرمیانه ی ده قه کانی ساده تر ده بنه وه، به بۆام ئه مه ئه وه ناگه یه ن که شیعر له لای "ئه نه ور" دا سه ره ولێژ بۆته وه، به بۆکو ته نها یهك مانای هه یه ئه ویش ئه وه یه بونیادی قووبۆ و مه عنه ویانه ی ده قه کانی قووبۆتر بوونه ته وه و پتر سه رقا بۆی مانا بووه و جگه له وه به نه فه س کی سۆفی مه شه بانه شه وه ئیشی تۆدا کردوون.

شیعر، وه کو "ما یا ئانجیل" ده بۆت، ده توان بۆ پۆمان بۆ مرێقه کان چین.. ئهم ده سته واژه یه یش پۆ به پۆستی بهرهمه کانی "ئه نه ور قادر محمه د" ه، بۆگومان ئه و له بۆگای ده قه کانییه وه پۆمان ده بۆ ئمه چین و پۆبه پۆی ئه مه یش هه بۆگری ناسنامه ن، هه سته ی مرێقبوونمان پۆده به خشن، چونکه له بۆشاییه وه نه ها توون، به بۆکو له کۆمه بۆه ست و سۆز و هه بۆچوونی مرێی ها و به شه وه هه بۆقووبۆون، یانی له خودی بوون خۆیه وه ها توون و بۆ بوونیش نووسراون و دوا ی ئهم گه شته دوورودرێژه یش که کۆمه کی کردین له چه مکۆکی پۆ بایه خی دیکه ی شیعر زیاتر حا بۆ بین و به تۆگه یشته یش لۆی بینه خاوه نی مه عریفه یه کی ده و له مه ندر و ئه گهر (هه موو کار بۆکیش له لایه ن خوێنهرێکه وه بنووسر ته وه) هه ر وه کو ئه وه ی "تۆد رۆف" ده بۆت، ئه وای هه و بۆی نووسینه وه، یان با شتره بۆ بۆین خوێندنه وه ی ئهم ئه زموونه ئامانجی سه ره کیی ته نها ئه وه بوو له کوا بۆیتی شیعریه ته که ی ورد بۆته وه و پۆبه پۆی گۆشه نیگا و دید بۆکی هونه ریا نه به های ئۆستۆتیکی و هونه ریا نه ی ئه زموونه که ی که شفبکات و به شۆه هونه ریا نه که ی سکۆچی بکات. وه کو پۆشتریش ئامازه مان دا بۆ به ناو گو تاری شیعره کانه دا شۆ نه بووینه وه، چونکه

مه به ستمان بهرباسدانی چه مکی شیعریهت بوو، شیعریه تیش په یوه ندی به دهق و بونیادهوه هه یه، شیعریه تی ده قیش چه مک کی تره له میانه ی زمانه وه سهرنجی دهرت و دهش یه که مین به های ده قیش شیعریه ته که ی بلت.

ئه گهرچیش "ئه نوهر" له شو ن کی یاده وه ریه شیعریه که یدا ده ت: مهرج نیه شاعیر به یه که نه فهس بتوان شاعر له دوا ی شاعر به ره و پ شه وه بل و... ئمه یش هاو این له گه یدا و ئه وه یش دهرانین که به دیه نانی شیعریهت کار کی ئه وت نیه که شاعیر له توانا یدا بلت له هه موو ک نته کست کی زمانه وانیا نه دا بیه ن ته دی، به یه ته نها ئاوو مان له و چه ند ده قه دیاران هی ئه زموونه که ی دایه وه، به و ئوم ده ی بل لایه نانه و بابه تیانه توانیبه تمان وونا کی شایان به داه نانه کانی ببه خشین و تاز و گهردی زه مه ن کی بل مروهت و دهق له سهر ئه زموونه بل اده گرنگه که ی ته کاند بلت و له تفکرین و سهرنجه کاند شو نی شایسته ی خیمان پ داب و ک ی ئم نووسینه مانایه کی جیاوازی به کاره بهرجهسته کانی به خشیبه که جودا بلت له و مانایه ی پشتر ئه زموونه که ی له وانگه ی خو نه ره کانییه وه بل گومان خاوه نی بووه. دیاره ئم به سهر کردنه وه یه یش له بهر ئه وه یه ت کسته کانی ئه و شیعریه ت کی جیاواز تیایاندا هات ته ئاراو و دینامیکیه ت کی بهرده وام و قووا هاوشانیانه و له هه بژاردن و جهخت کردنه سهر لایه نی شیعریه تیش مه به ستمان ئه وه نه بوو بیسه لم نین "ئه نوهر قادر محمه د" ههر به ته نها له زمان ئیشی کردووه، به کو ئم لایه نه مان ته نها له بهر ئه وه هه بژارد تا کو چه مکی شیعریهت له میانه ی ئاوو دانه وه له ده قی شاعر ه کانی ئه و وون بکه ینه وه، چونکه پ شمهرجیه کانی ئم تی ریه به ته وایی له گه ا به شک له ئه زموونی نووسینی ئه ودا یه کد ته وه و تیایدا گایه ک بل پراکتیزه کردنی خ ی ده د ز ته وه.

ئه وه ی ئم ئه زموونه ده و مه نه دتریش ده کات که ه که یه که له یاده وه ریه کی زیندوو و مه عریفه یه کی به رب او و به ئاگایه کی ورد له باره ی که له پووری خود و ئه وی تر و ویزدان کی ئینسانیا نه ی شن و ئه مانه یش هه میشه له ده قدا ده و مه ندیی و چوپ یه که به مانا ده به خشن و ئه زموون به پیت تر و چوست و چالاکتر ده کهن و سهرئاسایی به به های هونه ریی کاره داه نراوه کان ددهن.

"ئه نوهر" ک مبی شیعری جیاوازی کوردیه، ئه و ئه تم سفیر کی تازه و جیاکاری ه ناوه ته کایه ی شاعر وه و شه ق کی نو یشی به زمان ی دهق به خشیووه، به مانایه کی تر، کیشوهر کی دیکه ی له دنیای شیعری ئمه

د زيووه ته وه و وهك پ ميسيسك ئاگرى شيعر كى جياواز، ش واز كى ترى نووسينى ب ه ناوين، تاكو وشه كانى، "نيتشه" گوتەنى، نامە ئلووف بكه نه مه ئلووف و مه ئلووفيش بكه نه نامە ئلووف، زمانيش به وزه يه كى تر داگيرسند ب ئوهى گايهك ووناك بكا ته وه كه زربه ه نكه به هات و نه هات له قه ميان داب و يارايان نه بوو ب ت پيايدا بگوزهرن و بگهن بهو شته نائاسا يانهى كه ده بوو دهر ب ينى ب نه جام بدهن و له استيشدا بيكه ن به بابە تى سهره كى داه نانه كانيان. به . . . ئه و پ ميسيسك بوو، هه ويدا سهرتاپاى تگه يشتنى شيعريمان بگ و له هه و كه شيدا سهركه توو بوو، وايشى ل كرده ين چ ئ له هونه ر وهرگر تنيشمان بگ و ئه و تاريكا ييه شى ب شن كرده ينه وه كه دنياى شيعر و چ ئ و زه وقه هونه ريه كه مانى ئا ب ووقه دابوو.

ئستا ئيتر تهنه ا ئه وه ماوه ته وه ب ينى هه و ماندا هه نده شيعريه كانى هه ند له ده قه كانى "ئه نوهر" كه شفبكه ين و تيشكيش بخه ينه سهر ئه زموونه هونه ريه كهى، به ام چامه كانى سهربارى ت هه ك ش كردنى هه نده خودى و كه مه ايه تى و گهردوونيه كان و گ ينى ده لاله ته كانى خود ب ده لاله ته بابە تيه كان، كه چى هشتا ههر پهر بكن، هشتا ههر بريتين له چه ندين پارچه و په يوه ندى ن وان ئه و پارچانه يه كه تى ئرگانى ناو ده ق پ كده ه ن. ب گه يشتن به جوانى و جه وه رى داه نان و ئه زموونه پ كه ه نهره كه شى پ ويسته ئه و پارچانه له ج گاي ديارىكراوى خيان دابن ينى و ك ن ت كست كى هونه ريان به ده قك ببه خشين و له بهر چاوى خ ماندا بهرجه ستهى بكه ين كه هه موو ئه و شتانهى تدا ب ت كه ئمه له ده قدا بهدواياندا ده گه ينى، ياخود ب ئوهى ئه و شته بد زينه وه كه له ده قدايه، نهك ئه و شتهى ئمه چاوه وان بووين تيايدا بيد زينه وه، ههروهو كو ئه وهى "سى.

ئچ. سىوون" ده ت. له استيشدا ئه وهى له بارتە قاي ئه م نووسينه دا په ييمان پ برد و د زيمان هه كيميا گه رك بوو هه وى ئه وهى ده دا كه ره سته يه كى خا و بكات به شت كى تر، بيكات به كه ره سته يه كى تر كه به ها يه كى با تى ب وهرگر و شاعيرانيش هه ب ت، چونكه شاعيرى استه قينه وه كو چرا كار ده كات و ووناكى به جيهان ده به خش، وه كو ئه وهى "گره يهام ئال ن" ده ت، وه كو ئا و نه يش ه نكده ره وهى ئه و ووناك ييه كه له بووندايه، ههر ه نكه له بهر ئه وش ب كه "مايك ا شميدت" ده ت: هه موو شاعيرك ده ست كى له گيرفانى شاعير كى تردايه - ئه گه رچيش "ئه نوهر" له ياده وه ريه ناوبرا وه كهى خيدا ئماژه به كارى گه رى "مه وله وى" له سهر ئه زموونى خى ده دات -

سەرباری ئەوەیش ئێمە دەستی ئەومان لە گیرفانی هیچ شاعیرێکدا نەبینی و هەستمان پێی نەکرد، بە ئەمان بە گەنەویستە کە لە دەمێکەوه دەستی شاعیرانێکی زۆری هاوسەردەمی خێ و دواي خێشی لە گیرفانی ئەودا گیریان خواردوو. و بە پێچەوانەی ئەو وتە بە ناوبانگەیش کە "تێمەس هاردی" لە شوێنێکدا دەیکات و دەتێت: جیهان قەزێ لێمان نایەتەوه، بە ئەکو تەنها پێشتگۆمان دەخات. و بە گۆڕە ئێم وێستە دوورودرێژەیش بێت - ئەگەرچی زۆر درەنگیش کەوتوو - کەچی سەرباریش دەکرێ پەیی بە دەلالەتی ئەوە بەرین کە نە دنیا هەرگیز بەرانبەر بە شاعیرێکی داھێنەر قەز پەرۆردە دەکات کە با شاعیرییەکی "ئەنوەر قادر محەمەد"ی هەبێت و نەیش هەرگیز تێپەڕاندنێکی ئەوەندە شاعیریانە تر تیایدا بەرجەستە دەبێت تاوەکو پێویستی بەم جێرە داھێنانە نەبێت و پێشتگۆیی بخات.

ئاب - تشرینی دووەمی 2018: هەولێر - لە نەدەن

*سەرچاوەکان:

- 1- عەبدوڵا پەشێو - نامەیەکی کراوە - پاشکۆی عێراق - ژمارە (25) مارت و نیسانی 1979
- 2- بێلاو کراوەی گۆفاری شاعر - ژمارە 6.
- 3- ئەنوەر قادر محەمەد - دێمۆکی وایا و نامەیەکی تریش - پاشکۆی عێراق - ژمارە (30) ئەیلوولی 1979.
- 4- ئەنوەر قادر محەمەد - کورتەیکە لە ئەزموونی شاعری و نووسین - گۆفاری باران - ژمارە (2) ساڵی یەکەم ئەیلوول 2016.
- 5- د. محەمەد کەمال - هایدیگەر و شێشێکی فەلسەفی - دەزگای چاپ و پەخشی سەردەم - چاپی یەکەم - سلێمانی 2007.
- 6- بابەك ئەحمەدی - ئەفراندن و ئازادی - وەرگێڕانی: مەسعوود بابایی - دەزگای توێژینه‌وه و بێلاوکردنه‌وهی موکریان - بەرگی دووهم - چاپی یەکەم - هەولێر 2010.
- 7- ئەنوەر قادر محەمەد - زریان - زایە - زنار - بەبەرێتی گشتیی چاپ و بێلاوکردنه‌وه - سلێمانی 2004.
- 8- الانجیل الشریف - یوحنا - دار الکتاب الشریف - بیروت - لبنان 2008.
- 9- د. محمد ندیم خشفه - تأصيل النص- المنهج البنيوي لدى لوسيان غولدمان - مرکز الانما الحجاری - الگبعه الاولى - حلب 1997.
- 10- د. کمال أبو ديب - فی الشعریه - مؤسسه الابحاث العربیه ش.م.م - الگبعه الاولى - بیروت 1987.

- 11- تزفيگان گودوروف - ألادب فى خگر - ترجمه: عبدالکريم الشرقاوى - دار توبقال للنشر - الگبعه الأولی. 2007
- 12- د. کمال أبو ديب - جدليه الخفا و التجلى - دراسات بنيويه فى الشعر - دار العلم للملايين- الگبعه الپالپه - بيروت. 1984
- 13- د. خالدہ سعيد - حركيه الابداع - دراسات فى ألادب العربى الحديپ - دار الفكر للگباعه والنشر و التوزيع - الگبعه الپالپه - بيروت. 1986
- 14- د. فاتح علاق - مفهوم الشعر عند رواد الشعر العربى الحر - دار التنوير للنشر و التوزيع - الگبعه الاولى - الجزائر. 2010
- 15- د. عصام واصل - فى تحليل الخگاب الشعرى - دراسات سيميائيه - دار التنوير للنشر والتوزيع - الگبعه الاولى - الجزائر. 2013
- 16- تزفيگان گودوروف - الشعرية - ترجمه: شكرى المبخوت و رجا بن سلامه - دار توبقال للنشر - الدار البيچا - الگبعه الپانيه. 1990
- 17- د. كريم حسن اللامى - شعرية الما فى مجموعہ - يغير ألوانه البحرل(نازك الملائكه) - الموسوعه الپقافيه - العدد 161 - الگبعه الاولى - بغداد. 2017
- 18- عبدلكريم عباس الزبيدى - فى الخگاب النقدى العراقى - شعر الرواد أنموذجاً - سلسله نقد - الگبعه الاولى - بغداد. 2017
- 19- عبدلوهاب البياتى - تجربتى الشعرية - ديوان البياتى - الجلد الپانى - الگبعه الپالپه - دار العوده - بيروت. 1979
- 20- د. بشير تاوريريت - الشعرية و الحدايه - بين أفق النقد ألادبى و أفق النقرية الشعرية - دار رسلان للگباعه والنشر والتوزيع - دمشق. 2010
- 21- بختى بن عوده - فاهره الكتابه فى النقد الجديد - مقاربه تأويليه - قدم له و راجعه: د. عبدالقادر فيدوح - صفحات للنشر و التوزيع - الگبعه الاولى - سوريه - دمشق. 2013
- 22- سركون بولص - الهاجس ألأقوى - عن الشعر و الحياه - منشورات الجمل - الگبعه الاولى - بغداد - بيروت. 2018
- 23- حاتم الصكر - ترويج النص - دراسه للتحليل النصى فى النقد المعاصر - اجرا ات.. و منهجيات - الهيئه المصريه العامه للكتاب - 1998.
- 24- Rainer Maria Rilke- Letters to A Young Poet- Translation by: M.D.Herter Norton- Norton&Company- NewYork-London- Revised Edition 1993.
- 25- The Dedalus Book of Decadence(Moral Ruins)- Edited by: Brain Stableford- Dedalus- UK- 1990
- 26- Michael Tanner- NIETZSCHE- A Very Short Introduction-

- Oxford University Press- Oxford- 2000
- 27- Imagist Poetry- Introduced and edited by: Peter Jones- Penguin Books- London- 2001
- 28- Malcolm Budd- Values of ART- PICTURES, POETRY, And MUSIC- Penguin Books- London- 1995
- 29- Michael Schmidt- Lives of The Poets- Phoenix- London- 1999
- 30- Approaching Literature- Romantic Writtings- Edited by: Stephen Bygrave- Routledge- Taylor& Francis Group- In Association With Open University- London- 2009
- 31- Timothy Mathews- Reading Apollinaire- Theories of Poetic Language- Manchester University Press- 1987
- 32- T.S.ELIOT- The Waste Land- A Selection of Critical Essays- Edited by: C.B.Cox And Arnold P. Hinchliffe- MacMillan- London- Tenth Reprint- 1991
- 33- BEING HUMAN-The Companion Anthology to Staying Alive and Being Alive- Edited By: NEIL ASTLEY- Bloodaxe Books-Third Impression-G.B-2015
-

(الابتكار - بهدی هاتوو به دیه ندر او - Inovation) ... باز محمده جزا

ئین قه یشتن (Inovation) زار او هیه که به واتای گه شه سە نندی دروستکردن یان گه شه کردنی هەر به هایه کی نو ی به کار هاتوو له چاره سەرو داواکاری نو یا خود کۆن یان بازار به هەر گه یه کی تازه (1) دهسته که وته (ئین قاتی هکان - مبتکر - به دیهاتوو هکان) له جی جی پسی ی له پر ژه کان و به کار ه نراوه کانی ته کن ل جیا و بیر کردنه وه پ در او ه ئاسانه کانی بازار یان حکومت هکان یان کمه گ یان کاره با کان و له ز ربهی کاته کاند به کار ده ندر ت له پر گرامه کانی گه شهی به دیهاتن . (ابتکار - Inovation - "داه نراو " بهدی هاتوو) له بنچینه دا به واتای ووداو ه کانی شت ک

به‌زوویی که ها و واتای (دینا و - مکاشفه) به‌زوویی دت .
وشه‌ی (ئیند-فه‌یشن) ی ئینگلیزی وەرگیراوه له‌وشه‌ی (In novare) ی
لاتینی به‌واتای نو-کردنه‌وه و گ-ان . له‌زمانی عه‌ره‌بیدا له‌به‌رامبه‌ر
زاراوه‌ی (ابتکار) دا زاراوه‌کانی وه‌کو : (ابداع - ابتداء -
اختراع - استحداپ - تجدی - حدپ - مبتکر - مخترع - مستحدپ)
به‌کارها توون (2). ئهم زاراوه‌یه (ابتکار- به‌دی ها توو) : ئاماژه‌یه
ب- به‌کاره‌نانی بیر-که و ش-وازی ئا-وگ- به‌باشترین ش-وه . یان
هه‌ده‌ست به شت-کی جیاوازتر له‌بری گه‌شه‌کردن به شته‌که خ-ی و
به‌ش-وه‌یه‌کی باشتر .

- پ-ناسه‌کانی ابتکار - Innovation - “داه-نرا و” به‌دی ها توو: -
له‌ووی به‌ره‌مه‌ه-نانه‌وه : به‌ره‌م ه-نانی شت-ی: نو-یه له
ماوه و کات-کی دیاریکراودا ب-کارل-کردنی تاك و شاره‌زاییه‌که‌ی
. - له‌ووی کرداریه‌وه : ده‌سته‌واژه‌یه‌کی کرداری دیاریکراوه ،
په‌رچه‌کردار-که به‌جیاکردنه‌وه‌ی ب-ژه به‌وه‌ی له‌ماوه‌یه‌کی
دیاریکراودا . - (دالتما - Daltman Ducan) : و (ه-ب-ك -
Holbek) : ئیبتکار : کرده‌یه‌کی گشتگیری داھ-نانه . نزیکه
له پ-شنیاز . ده‌رب-ینه له‌واژه‌ی کرداری داھ-نانه .
به‌ره‌مه‌ه-نانی و-نای تازه‌یه ب- چاره‌سه‌ری ک-شه‌یه‌کی دیاریکراو
، هه‌روه‌ها به‌ش-که له‌ر-شنبیری تاك .
- شیمیر هورن - R. J. Shermer Horn: ده‌ستکه‌وتی بیرى نو و
دروستکراوه له کاتى ئه‌نجامدان و ئه‌زموونکردنیدا . ئیبتیکار
به (فکره - بیر-که) ده‌ستپ-ده‌کات پاشان ج-به‌ج-ده‌کر-ت .
- مایک-پ-رتەر - Michael porter : ئیبتیکار : کرده‌ی چونه
ناو ته‌کن-ل-جیای نو-یه ، ب-ه‌ر فرمان-ك و هه‌ستان به‌کاری
ه-نه‌رانه له‌هه‌مان کاتدا .
- دکت-ر سه‌عید أوكیل : ئیبتیکار ده‌سته‌واژه‌یه‌که له‌کرده‌یه‌کی
هه‌سو-او به‌هه‌ر کار-کی ئه‌ر-نی که -گا و ه-کاری به‌ره‌مه‌که
ب- به‌ره‌مه‌ جیاوازو ج-راو-ج-ره‌کان .
- گرنگی و بابه‌خی زاراوه‌ی : (الابتکار - به‌دی ها توو
به‌دی-ه-ندرا و - 1: (Inovation) چاکسازی له‌چ-ن-تی
به‌ره‌مه‌ه‌کان . 2) گه‌شه‌پ-دانی به‌هه‌ری بیرى که‌سی له‌کاتى
کارل-کردنی به‌ک-مه و ئه‌زموونی ئا-و گ-ی هه‌ست و س-ز. 3)
لای به‌شداران (و-نه) بایه‌خدارو گرنگ ده‌کات . 4) گیانی
ململان- دروستده‌کات له‌ناو به‌شداراندا . 5) چاره‌سه‌ری به‌ش-ك
له‌ک-شه هونه‌ریه‌کانی به‌ره‌م ده‌کات .
- تایبه‌تمه‌ندیه‌کانی (الابتکار - به‌دی ها توو به‌دی-ه-ندرا و -

Inovation) :

1) نواندن به شـوهـیهـکی نوـ ئهـنـجـامـدهـدرـت . 2) لهـ ووی (بهـش و کـ) وهـ دهـچـتهـ ناوـ شتهـ تازهـکـانهـوه . 3) لهـ ووی مـلـمـلـانـوهـ تواناکانی جیاوازی و جوـاـ نـدن زیـاد دهـکـات . * ئهـ وهـکارانهـی کاردهـکـهـنهـ سهـر (الابتکار - بهـدی هـاتـوو بهـدیـهـندراو - Inovation) :

= پـلـلـنـکردنـی هـکارهـکانـی ئـیـبـتـکار دهـگهـنـهـوه بهـ سـ کـمـهـهـی پهـیوهـست بهـ :

1. هـکارهـکانـی کهـسـتی . 2. هـکارهـکانـی کـخـستن . 3. هـکارهـکانـی ژینگهـیی .

بهـگـشتی ئهـم زاراوهـیه لهـزـربـنـهـو کـات و شوـنـی هـهـچـرو جیاوازدا بهـکارـدـت و شانـش سوودی لهـم زاراوهـیه بینـیوه و زیاتر لهـ ووی فهـنتـازی و شارهـزایی و تاقیکردنهـوی وزهـی خـیا و ئامادهـکاریهـکانـی کاری نواندنـدا بهـکارـدـت و پـویستهـ ئهـکـتر لهـتهـمهـن و قـناغهـجیاوازهـکانـدا بایهـخ بدات بهـمهـشقهـکانـی ئهـم بابـهـتهـو بهـگـرنگی و بایهـخهـوه تهـ ماشای بهـکـات لهـهر بهـکارهـنـانهـکانـی : " دهـنگ و جهـستهـو خـیا و ئازادی و سنورهـکانـی خـیا و اهـنـان لهـسهـر و ووناکی و موزیک و ئارایشـت و هـتـد ... " کهـ بـچـوونی بهـندهـ ئهـمانهـ دهـبنهـ پـشمهـرجی کاری پراکتیکی لهـ شانـی نوـ و هاوچهـرخدا .

باز محمدهـ جزا

ژدهـرو سهـرچاوهـکان :

خوـنـهـرانی بهـ ئـز بـ نووسینی ئهـم بابـهـتهـ سوودم لهـم سهـرچاوانهـ وهـرگرتوووه :

<https://ar.wikipedia.org/wiki/%D8%A7%D8%A8%D8%AA%D9%83%D8%A7%D8%B1>

2) <https://www.almaany.com/ar/dict/ar-en/innovation>

3) https://mawdoo3.com/%D9%85%D8%A7_%D9%87%D9%88_%D8%A7%D9%84%D8%A5%D8%A8%D8%AA%D9%83%D8%A7%D8%B1

سهـرچاوهـی پـشـنـیاز کـراو بـ خوـنـدنهـوه :

1) <https://almadapaper.net/view.php?cat=86987>

2) https://hivhealthclearinghouse.unesco.org/sites/default/files/resources/iiep_trousse_ar.pdf

3) <https://elaph.com/Web/Culture/2009/3/417199.html>

چیر کی لیلی و گورگه ف بازه که ... وه گرانى : نهحمه کامهران

تېبینى: ئەم کورته چیر که له لایهن نوسەر و شاعری فەرهنسی (شارل بیر) نووسراوه.

ده گرنه وه که له گوند کی بچوکدا , کچ کی جوان و بچووک هه یه ناوی لیلی یه وه خه کی گونده که پ ی ده ن کچه عه با س ره که , چوونکه لیلی ز ره حزی له ه نگی سوور بوو , به تایبه تی که له ئی له دایکبوونی , داپیری به دیاری عه بایه کی سووری ب ده ن ت , که ئیتر له و ئه وه لیلی بچک له ئاره زووی له ه نگی سوور ده ب ت , دایکی لیلی به یانیه کی زوو چه ند پارچه ک کی گهرم ئاماده ده کات و , ده یانخاته ن و سه به ته یه کی بچووکه وه , وه به لیلی ده ن ت : کچه بچووکه کهم ئەم پارچه ک کانه ب ما ی داپیرت ببه , داپیری لیلی ز نه خ ش بوو ته ندروستیه کی ز خراپی هه بوو , لیلیش ده ن ت : به چاوان دایکه گیان ئستا ده یان بهم ب داپیرم , به ام پ ش ئه وه ی ب وات دایکی پ ی ده ن ت : له گا ئاگه داری خ ت به کچه کهم ته نها ئ گای به ره و ما ی داپیرت بگره , وه به ره و هیچ شو ن کی تر نه ن ت با دوا یی شت کت به سه ردا نه یه ت.

لیلیش گو رایه لی قسه کانی دایکی خ ی ده ب ت و ته نها ئ گای ما ی داپیری ده گر ته بهر , وه له هه مان کاتیشدا ما ی داپیری له ک تایی ئ گای دارستانه که یه , ئیتر لیلیش به ن و دارستانه که به ده که و ت , به ام له ناکاو گورگه ک ده بین ت که به ویه وه دا د ت , که چی لیلی به هیچ ش وه یه ک ناترس ت چونکه ئه و ز ره بچووکه ته نها له مانای خ شه ویستی ده زان ت , ب یه واده زان ت که ئەم گورگه که س کی به س ره ب ی , به ام نازان ت که چه ند ئاژه ئ کی خراپه کار و ف ئ بازه ,

گورکه خ ی له لیلی نزیك ده کاته وه وه پ ی ده ن ت : ناوت چیه بچک ل ؟ ناوم لیلیه به ام خه کی گونده که مان به کچه عه با س ره که بانگم ده کهم , گورگه که پ ی ده ن ت : بهم به یانیه زوو به ره و کو ده ن ت لیلی ؟ لیلیش ده ن ت : ده م به ره و ما ی داپیرم چوونکه ئه و ز نه خ شه وه ههروه ها دایکم که م ک کی ب ی ئاماده کردوه , وه به منی

داوه که بیبهم بـ داپیره،

گورگه‌کش به وویه‌کی پـ که‌نیناوی پـ له فـهوه پـی ده‌ت: تـ
کچـکی جوان و زیره‌کی، لیلیش به گورگه‌که ده‌ت: سووپاس گورگه‌که
تـش زـر باشی من تـم خـم خـده‌وت، که‌چی لیلی هیچ کات هه‌ستی
نده‌کرد ئه‌مه گورگـکی فـه‌بازه، وه هه‌روه‌ها

گورگه‌که زـر دـخـش بوو که توانی به قسه‌کانیه‌وه. لیلی بچکـله
هه‌بخه‌تـنـت و متمانه‌ی ته‌واوی لیلی به‌ده‌ست بهـنـت، ئه‌مه‌ش وای
کرد که گورگه‌که له پلانه‌کی نزیک بـته‌وه که بـ لیلی دایـشتبوو ،
گورگه به لیلی ده‌ت: ما‌ی داپیرت له کو‌یه؟ لیلیش به هه‌موو پاکی
و ساده‌یه‌کی ده‌ت: ما‌ی داپیرم له کـتایی دارستانه‌که له
خانویه‌کی بچوک دا که له دار درووست کراوه.

گورگه‌ش ده‌ت: زـر چاکه لیلی وه‌ره با من و تـ یاریه‌ک ئه‌نجام
به‌ین، هه‌ردوو‌کمان به‌اکردن به‌ره‌و ما‌ی داپیرت اده‌که‌ین ، بزانی
کـ زوو ده‌گات به‌ره‌و لای ما‌ی داپیره‌ت، لیلیش ده‌ت: زـر چاکه
گورگه من ئاماده‌م، گورگه‌کش پـی ده‌ت: تـ به‌و گایه‌ بـ منیش
به‌م گایه‌دا ده‌م،

ئیتـر هه‌ردوو‌کیان ده‌که‌ونه بـ وه گورگه‌که به‌خـراییه‌کی زـره‌وه
هه‌نگاو ده‌نـت تاوه‌کو بگاته ما‌ی داپیری لیلی، به‌ام لیلی له
بـگادا کـمه‌ک گو‌ی زـر جوان و هـنگاو هـنگ به‌ر چاوی ده‌که‌وت،
وه لیلی ناتوانـت به‌ره‌نگاری جوانی گو‌ه‌کان ببـته‌وه ، بـیه ده‌ست
ده‌کات به‌هه‌که‌ندنی چه‌ند دانه‌یه‌کی زـر ، وه له‌هه‌مان کاتیشدا چه‌ند
دانه‌یه‌ک بـ داپیری وه‌کو دیاری بـی ئاماده ده‌کات ، وه ده‌ت:
دـنیام به‌ بـن کردنی ئه‌م گو‌ه جوانانه داپیرم هه‌ست به‌ چاک
بوونه‌وه‌ی خـی ده‌کات.

له کـتایی دا گورگه‌که توانی بگاته پـش ده‌رگای ما‌ی داپیری لیلی
، وه به‌هـی ئه‌وه‌ی که گورگه‌که ساـانـکی زـره له نـو ئه‌م دارستانه
ژیان به‌ ده‌کات، بـیه توانی به‌خـرا بگاته پـش ده‌رگای ما‌ی
داپیری لیلی، کاتـک که گه‌یشته پـش ده‌رگا گورگه‌که له ده‌رگای ما‌ی
داپیری لیلی ده‌دات و داپیری ده‌ت: ئه‌وه کـیه؟ گورگه‌که ده‌نگی خـی
ده‌گـت و ده‌ت: منم داپیره لیلیم ده‌رگا که بکه‌وه، به‌ام داپیری
لیلی ناتوانـت هه‌سه‌ته‌وه سهر پـکانی به‌هـی نه‌خـشیه‌که‌یه‌وه، بـیه
پـی گوت: ده‌توانی ده‌رگا که ابکـشیت و بـیته ژووره‌وه، گورگه‌کش
ده‌رگا که ده‌کاته‌وه ده‌واته ژووره‌وه، کاتـک داپیری لیلی گورگه‌که
ده‌بینـت زـر تووشی شپـزه‌یی ده‌بـت و هه‌و ده‌دات هه‌ستـته‌وه
سهر پـیه‌کانی و داوای یارمه‌تی بکات، به‌ام گورگه استه‌وخـ پـا
به داپیری لیلی ده‌دات و ده‌یخاته نـو دـاپـکه‌وه وه‌هه‌روه‌ها داپیری
لیلی له هـش خـی ده‌چـته‌وه. وه گورگه‌گه‌ش خـی ده‌خاته شو‌نی داپیری

لیلی واته گورگه خئی ده کاته داپیری لیلی ده واته نځو جځگه داپیری، وه چاوه ځای لیلی ده کات تاوه کو ځو پلانه دایناوه جځ به جځی بکات، لیلی نزیك ده بځته وه له لای ماځی داپیری و له ده رگا ده دات، گورگه کesh خئی ده گوځځت ده یکاته هاوش ځوهی داپیری، ده ځځت ځوه کځیه؟ منم داپیره لیلیم، گورگه کesh ده ځځت: ناتوانم کچم هه ځستمه وه سهر پځ من زځر نه خځشم ځه توانی له لای خځته وه ده رگا که بکه یته وه و بځیته ژووره وه، لیلیش ده رگا که ده کاته وه، وه ده واته ژووره وه، ځوهی جځگای نیگه رانیه بځ لیلی بچک له که ماوه یه کی زځره ځووخساری داپیری خئی نه بینووه. گورگه کesh پځی ده ځځت: به خځربځت کچه بچک له که م ځوه چیه بځمنت هځناوه، داپیره ځوه گوځه، لیلی گوځه کان ده خاته ناو شوو شه یه کی ځاوه وه له شوځنځ دایان ده نځت، به ځام لیلی بځ ځاگایه له وهی که ځوهی له ناو جځگا پا ځکه وتوه داپیری نیه به ځکو گورگه فځبازه که یه، لیلی ده واته به ره و لای داپیری و له ته نیشتیه وه داده نیشتځت، به ځام لیلی هه ست به شتی زځر نام ده کات، ده ځځت: داپیره بځ چاوه کانت زځر گه وره بوونه، گورگه کesh ده ځځت: کچم ځوه چاویلکه م له چا وکړدوه تاوه کو تځ به جوانی ببینم، به ځام لیلی گومانه کانی به رده وام ده بځت، ده ځځت: باشه ځهی داپیره بځ گوځچکه کانت گه وره یه، گورگه کesh به ځوویه کی فځځاوی، پځی ده ځځت: تاوه کو به جوانی گوځبیستی قسه خځشه کانی تځ بم، تاوه کو ده هات لیلی هه ستی به گومانی زیاتر له سهر شځوهی داپیری ده کړد، بځیه گورگه که هه ستی کړد که کاره کی به ره و ځاشکرا بوون ده واته بځیه ځاسته وخځ له نځو جځگادا هه ده ستځته وه بځ ځوهی لیلی بخوات به ځام لیلی به ده نگی به رزه وه هاوار ده کات و، چهند ځاوپیه ک له شوځنه وه نزیکن بځیه خځیان ده که نه ژووره وه و دوو ته قه له گورگه که ده که ن و ده یکوژن.

به ځام لیلی زځر ده گریا و به دواي داپیری ده گه ځا له گه ځاوپیه کان، به ځام توانیان بیدځزنه وه و له نځو دځځا به که ده ری به ځنن، به ځام لیلی زځر هه ستی به شهرمه زاری ده کړد چوونکه ځوه له نیوهی ځځگا نام ځزگاریه کانی دایکی توانی پشت گوځی بخات و به قسهی گورگه فځبازه که هه ځبخه له تځنرځت، بځیه ځاوپیه کان به لیلیان گوت: بچک ځل گیان جارځکی تر له نام ځزگاریه کانی دایکت هه رگیز ده رنه چیت، چوونکه ځوه دایکی تځیه تځی زځر خځش ده وځت نایه وځت هیچ شتځکت به سهر دا بځت...

کځ تایی...

” پسا پرتی سے فرائ کی نام ” ... شہو نم زہ ندی

دنگک ل ناخو : ” ئوار کی نام یو ” ،
ھموو شت ل ب ر چاوتا . . نام دیارن ...
ھ ر خ تی و

ل نھو چوار دیواری ژوور کتا ...
ب دیار ترمی هیواکانتا
فرم سکی سوور ھ د د ئی ...
ھ دی ھ دی ...

ب س ر ئم ت رز م رگت ...
چرک کانی کا ترم ھری عومری ب ھار ن دیوت ...
د ترم ھری و میلی کا ترم ھری ژوور کتا ...
ب ئاواز خ مناک ک کی ناخت
ھاو ب شئ ئم خ م ت ...

ت ش ب ھوود ...
یاد کانت ... ل ناو دتا د ن ئی
تابل ھا تووی شت ... وا ل ب ر چاوو
چاک د زانی ...

ھ ر ئم ش و ت ب د ست ماو ...
سب ٔ بازارستانک
دوورگ ی کی ئ جگار نام یو
چاو و انت ...

ھ ر ئم ش و ت ب د ست ماو
ئم ئازارستان نام یو نام یو ... چاو و انت ...
ب ئ و ی ” فیزی ئم س ف رت ” ب یب ...
پسا پرتی ک چکردنت ل د ستا ی ...
پسا پرتی ک چکردنت ل د ستا ی و
ئ قر ت ن ماو ...

چاک د زانی ...
گ ر دت ھاواری کرد ...
پ رد ی ب دنگی دی ...

“ چۆڭقۇي ئازار ” سەبەرى لى كىردۈۋىت و
 بى تەمەتى يا خىبۈۋىت
 دى پى سەزىت ... شەق دىكەت
 نا چار ...
 چار نوۋىست دىدەيتە دىست قەدەرى شوۋى
 لىك دابەان ...
 ۋوۋ ھەۋارى خەم ...
 چۆڭ پىكەك ئازارى تر و ” كەتەنى خەمى نو ”
 سەربارى خەمەكانت دىبە ،
 تا ھە تايمە ... ” دوورگەي ئاۋارىيى ”
 بى پى ساپەرتى ئەم سەفەرت
 دى گەڭەيەۋ ” خەۋىت ، ھىۋات .. ”
 ئەسەف ” كچى ناسەر ” چ سەردەمەكە ؟
 ” خەۋىت و ھىۋاكانت ” بى پى ساپەرتى ئەم سەفەرت
 دى گەڭەيەۋ ...
 چ سەردەمەكە ” كچى ناسەر ”
 لى يا خى بوۋىت ... سەمەيەۋ ؟
 گەر ئەمە ۋا خى نەبەت ...
 سەيى بى شەك ... نامە تر دىبەت ...
 نەكەي ” كچى ناسەر ”
 سوچە بى ” ۋەزى ۋەزىن ”
 بىبەى ...
 نەكەي ...
 بىمە ازىبۈۋىت ” دەرگەي ۋەھەيى ”
 بى ۋەي ھىۋاكانت داخەي ...
 نەكەي ...
 دوورگەي نامە ...
 بىكەي بى ھەۋارى تازەت ...
 تەش مەقەت ...
 خەۋەن ھەست و چاۋ و دى و بىرى خەتەت ...
 بىبە بى دىنگ ...
 بى زىرەنى توۋەيى ...
 دىنە پەكە با نەگى سەربەستى
 ۋە بىرەز ... ھەنگاۋ بىدە ...
 بىبە بى نەنگ ...
 بى ” نەگەي خەرەكى گەش ”
 شەۋى تارىك ۋەۋە بىدە .

ههولـر

١٩٩٩/ ٣/ ٨